

Stockholms stads industriverksstyrelse.

Industriverksstyrelsen.

Torsgatan 22, Va.; t. 22 30 60. Styrelsen sammanträder minst en gång varje månad.

Vid den kommunala omorganisationen år 1920 sammanfördes förvaltningen av Stockholms gas-, elektricitets- och vattenledningsverk under en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk, numera *Stockholms stads industriverksstyrelse*. Denna trädde i verksamhet den 10 april 1920.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. På styrelsen ankommer att antaga och entlediga entreprenörer för vatten-, gas- och elektriska ledningar samt avloppsledningar, efter de närmare bestämmelser, som av stadsfullmäktige meddelas. Styrelsen har dessutom att ombesörja de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. Under industriverksstyrelsen lyda gasverket, elektricitetsverket och vattenledningsverket.

Industriverksstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Vid styrelsens sammanträden äga direktörerna för vatten-, gas- och elektricitetsverken, var för sitt förvaltningsområde, närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Delegerade av styrelsen, bestående av ordföranden, vice ordföranden samt en ledamot jämte suppleanter för dem, äga att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för respektive verk, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskilt brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads industriverksstyrelse, fastställd av ÖA 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 64, 1950: nr 7). Arbetsordning 27 mars 1931 för styrelsen jämte instruktion för direktören och [överingenjörerna] vid gas- och elektricitetsverken, direktören för vattenledningsverket samt styrelsens sekreterare, med ändr. 23 mars 1942.

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 123,538,000 kr. (därav engångs 125,000 kr.), kapitalbudgeten 325,000 kr., av lånemedel i linjen 52,805,380 kr., inom linjen 2,949,000 kr., dessutom förlägsmedel vattenledningsverket 6,350,000 kr., gasverket 15,000,000 kr., elektricitetsverket 20,000,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 153,182,000 kr., kapitalbudgeten 325,000 kr.

Industriverksstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset efter överenskomelse.

Vice ordförande.

***Lundström, P. J.**, faktor.

Övriga ledamöter.

Dahl, J. A., smed.

Fredlund, K. G. G., direktör.

***Norén, E. H.**, kamrerare.

***Sundström, E. T.**, sekreterare, stadsfullm.

Viktorin, A. F., försäkringstjänsteman, stadsfullm.

5
IVS

Suppleanter.¹⁾

- Bergström, S. A. B., ingenjör.
 *Eriksson, A., ombudsman.
 Jonson, E. G. D., ombudsman.
 *Kellgren, N. E., sekreterare, stadsfullm.
 Rosenberg, S. F., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.
 *Åkerman, O. M. J., civilingenjör.

Sekreterare.

Spångberg, L. O., stadsadvokat (se sid. 129).

Industriverksstyrelsens delegerade.

- Agrenius, G. B., ordf.; Fredlund, K. G. G.;
 Lundström, P. J., vice ordf.

Suppleanter²⁾: Norén, E. H.; Sundström, E. T

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av industriverksstyrelsens och löneavtalsnämndens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

- Kulin, H. V., chaufför.
 Nicolausson, B. A., bitr. avdelningschef.
 Qvarfordt, S. B., förman, ordf.

Suppleanter:

- Gustavsson, K. G., tjänsteman.
 Karlmann, K. O. S., målarmästare.

Industriverksstyrelsens expedition.

Torsgatan 22, Va.; t. 22 30 60; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).

Expeditionen förestås av sekreteraren, vilken bl. a. åligger att föra protokoll vid styrelsens och dess delegerades sammanträden.

Av de å stadskansliets stat upptagna stadsadvokaterna tjänstgör en hos industriverkssty-

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för ordföranden suppleanterna hrr Åkerman, Bergström och Rosenberg i nu nämnd ordning, för vice ordföranden samt ledamöterna hrr Dahl och Sundström, suppleanterna hrr Kellgren, Eriksson och Jonson i nu nämnd ordning samt för ledamöterna hrr Fredlund, Norén och Viktorin suppleanterna hrr Bergström, Rosenberg och Åkerman i nu nämnd ordning — i sista hand bestämmes ordningen för suppleanternas tjänstgöring efter deras tjänstetid i styrelsen, men vid lika tjänstetid efter ålder såsom stadsfullmäktigt eller efter levnadsålder.

²⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall i första hand inträda: för vice ordföranden suppleanten hr Sundström och för ledamoten hr Fredlund suppleanten hr Norén.

relsen såsom dess ombudsman. Styrelsen har åt denne uppdragit att jämväl vara styrelsens sekreterare.

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 71,860 kr.

Sekreterare och ombudsman.

Spångberg, L. O., stadsadvokat (se sid. 129 och ovan); mottagningstid: 10—11; t. 22 30 60 eller 23 65 40.

Notarie (26).

Tholson, C.-R., biträdande jurist; t. 22 30 60.

Kontorsskrivare (13).

Andersson, Margit E.; t. 22 30 60.

Ett kontorsbiträde.

Vattenledningsverket.

Torsgatan 30, Va. (postgirokonton nr 908); t. 34 03 60; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14) (för telefonmeddelanden hela dygnet t. 34 03 60); direktörens och avdelningschefernas mottagningstid (därest icke annat angives): 13—14 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30).

Norsborgsverket: Norsborg; t. 0753+280 44, 280 10, 280 04 (förrådet).
 Lovöverket: Drottningholm; t. 99 01 80, 99 01 81 och 99 04 45.

Under tiden före vattenledningsverkets tillkomst voro de Stockholms innevånare, som icke ägde tillgång till enskilda brunnar, för sitt behov av vatten hänvisade — förutom till vattendragen — till vissa allmänna brunnar, som anlades och underhölls på stadens bekostnad.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd att vid Skanstull anlägga ett allmänt vattenverk med tillhörande ledningar för filterat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöt stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg, söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Norsborgsverket, som invigdes den 4 oktober 1904, har sedermera avsevärt utvidgats. Den senaste utbyggnaden beräknas vara färdigställd år 1952. Den gamla anläggningen vid Årstaviken nedlades år 1923. De till denna hörande filterbassängerna användas dock fortfarande delvis som friluftsbad.

För att jämte Norsborgsverket tillgodose stadens växande vattenbehov har i enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 16 juni 1930 anlagts ännu ett vattenverk å Lovön invid Mörbyfjärden. Detta verk, Lovöverket, som invigdes den 20 maj 1933, utvidgades åren 1937—1938. Den sammanlagda produktionskapaciteten för båda verken utgör normalt något över 300,000 kbm per dygn.

Som vattentäkt användes vid båda vattenverken i huvudsak Mälaren. Tidvis utgör dock även Bornsjön vattentäkt för Norsborgsverket, vid vilket verk allt vatten renas genom långsamfiltrering och klorering samt kalkas. Vid Lovöverket genomgår vattnet först en kemisk rening genom fällning med aluminiumsulfat jämte snabbfiltrering och därefter en biologisk rening genom långsamfiltrering. Dessutom luftas, kalkas och kloreras allt vatten.

Inom stadens område finnas förutom vattenreservoaren vid sjön Trekanten ytterligare tre större sådana, nämligen i Vanadislunden, vid Uggleviksskällan samt vid Kampementsbacken, med en sammanlagd effektiv reservoarvolym om c:a 56,000 kbm. Den sistnämnda reservoaren ligger c:a 28 m lägre än övriga reservoarer, varför den försetts med ett pumpverk, som trycker vattnet från reservoaren in i römnätet under tömningsperioderna. Pumpverket manövreras normalt från Norsborgsverket. För vattentryckets höjande inom vissa högt belägna stadsområden finnes ett vattentorn med pumpverk vid Mosebacketorg samt dessutom 25 å 30 helautomatiska högzonspumpverk.

Huvudtillförselledningarna från vattenverken till staden samt distributionsnätet inom stadsområdet utgöras vid 1952 års inlägg av 1,177 km rör av olika dimensioner med en största diameter av 1,2 meter. Utanför Stockholms jurisdiktionsgräns levererar verket vatten bland annat till delar av Solna samt till Lidingö, Nacka och Huddinge. Den 18 februari 1952 anvisade stadsfullmäktige 4,750,000 kr. till en ny huvudledning från Lovöverket till Hässelby gård.

Administrationsbyggnaden vid Torsgatan togs i bruk år 1906.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning, överflyttades år 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under dåvarande byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganiseringens genomförande år 1920 blev vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Under vattenledningsverkets förvaltning stå även de lantegendomar, som av staden inköpts för anläggningen av Norsborgsverket och för kontrollen av vattentillfödena till Bornsjön.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms vattenledningsverk, fastställt av ÖA 16

juli 1925 (Kf 1925: nr 14), med ändr. Taxa för vatten, levererat inom Stockholm av Stockholms vattenledningsverk, fastställt av ÖA 9 dec. 1924, med ändr. senast av SF 29 juni och 15 okt. 1951 (Kf 1951: nr 35, 68). Enligt denna taxa utlämnas vatten endast genom vattenmätare; priset utgör 22 öre per kbm (med rabatt för större förbrukning).

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 13,318,000 kr. (därav engångs 125,000 kr.), utom förlägsmedel 6,350,000 kr.; kapitalbudgeten 325,000 kr., av lånemedel i linjen 8,560,000 kr., inom linjen 1,000,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 17,316,000 kr., kapitalbudgeten 325,000.

Direktör (B 21).

Garberg, E. V. (förordn. t. o. m. ³¹/10 1953).

Kansliet.

Förste kontorsskrivare (16).

Söderberg, H. E. (Norah), registrator.

Ett första kontorsbiträde.

Förste expeditionsvakt (12).

Stråhle, K. O.

Fyra telefonister, ett expeditionsvaktsbiträde.

Driften.

Förste ingenjör (B 13).

Lindquist, E. G. W.

Ingenjör (28).

Bergström, S. E.

Biträdande ingenjör (24).

Flodberg, H. E.

Norsborgsverket.

Driftsingenjör (32).

Helleday, W. H.

Förste maskinmästare (23).

Larsson, G. S.

Maskinmästare (21).

Johansson, E. J. E.

En *förste verkmästare*, fyra *maskinmästare*, en *förste maskinist*, en *förrädsförmän*, en *filtervakt*, en *automobilförare* samt (vid 1952 års början) 58 *arbetare*.

Kammarskrivare (20).

Löfgren, K. A. E.

Kontorsassistent (18).

Söderquist, K. G. H., tjl. (se sid. 226), tf.
Törnquist, G. F.

En *kontorist*, ett *första kontorsbiträde*.

Lovöverket.

Förste maskinmästare (23).

Thomsson, K. W. K.

Maskinmästare (21).

Öhman, O. E.

Kontorsassistent (18).

Kjellberg, H. W.

Fyra maskinmästare, en förste maskinist, en kontorist samt (vid 1952 års början) 22 arbetare.

Laboratoriet

(vid Norsborgsverket och Lovöverket).

Laboratorieföreståndare (30).

Westberg, N. K. G.

Förste kemist (21).

Larén, L. U.

En laborant, tre laboratoriebiträden.

Bornsjöegendomarna.

Stadsjägmästare (32)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 167).

Olin, C. G.; mottagningstid: tisdagar 10—12.

Två skogvaktare samt (vid 1952 års början) 12 skogsarbetare.

Stadsagronom (26)

(gemensam med fastighetskontoret, se sid. 167).

Carlowitz, V.; mottagningstid: tisdagar 9—12.

Distributionen.

Arbetschef (32).

Nordenstahl, N. G. E.

Rörnätsavdelningen.

Driftsingenjör (32).

Svensson, E. D.

Ingenjör (28).

Granström, S. O.

Biträdande ingenjör (24).

Holm, K. I., tjl. (se sid. 165).

Två öververkmästare, sju förste verkmästare, två förmän, tre mättningsförmän, aderton distriktsförmän, en kontorist, tre mättningsbiträden, två automobilförare, två första kontorsbiträden samt (vid 1952 års början) 142 arbetare.

Inspektionsavdelningen.

Ingenjör (28).

Alvendale, R. A.; mottagningstid 9—10 och 13—14.

Underingenjörer (22).

Kjellstrand, G. H.; mottagningstid 9—10 och 13—14; Käck, G. B.

Underinspektör (20).

Hultman, S. E.

Fyra tillsyningsmän, fyra första kontorsbiträden, två kontorsbiträden, ett expeditionsvaktsbiträde.

Verkstadsavdelningen.

Ingenjör (28).

Ahlberg, K. J. W.

Underingenjör (22).

Vakant, tf. Hult, P. E. A.

Fyra förste verkmästare, en verkmästare, en förman, en förste kontorist, en kontorist, två första kontorsbiträden, ett kontorsbiträde, en portvakt (och städerska) samt (vid 1952 års början) 64 arbetare.

Högzonerna.

Maskinmästare (21).

Åkerström, G. N.

Två förste maskinister samt (vid 1952 års början) 8 arbetare.

Inköps- och förrådsavdelningen.

Förrådsförvaltare (26).

Mannerdahl, K. G.

Kammarsskrivare (20).

Sandell, C. G.; Gehrenhult, M. H. V.

Kontorsassistenter (18).

Landström, E. B., tjl. (se sid. 162), tf. Söderquist, K. G. H.; Eriksson, H.; Nilsson, N. G.

En förrådsmästare, en förste kontorist, två förrådsförmän, en förrådsvaktmästare, två kontorister, tre kontorsbiträden, ett expeditionsvaktsbiträde samt (vid 1952 års början) 20 arbetare.

Avdelningen för arbetarstatistik m. m.

Kammarsskrivare (20).

Ericson, H. M.

Två förste kontorister, två kontorsbiträden.

Nybyggnadsavdelningen.

Förste ingenjör (B 13).

Holmberg, K. G. E.

Ingenjör (28).

Hanson, H. G.

En öververkmästare, en *förste verkmästare*, en *förman*, en *förste kontorist* samt (vid 1952 års början) 73 arbetare.

Byrån för tekniska utredningar.

Förste ingenjör (B 13).

Björklund, H.

Ingenjörer (28).

Anderberg, S. M.; Borg, K. V.; Laasby, A. M.

Biträdande ingenjörer (24).

Andersson, K. E.; Grandell, C. E. G., tjl. (se sid. 246); Upperud, P. V.; en vakant, *tf.* Schelin, U.

Konstruktörer (21).

Berfeld, B. G.; Hedling, B. A. F.

Föreståndare för kartbyrån (20).

Carlson, C. G.

Två ritare, sex ritbiträden.

Kameralavdelningen.

Kontorschef (30).

Alinder, E. G.

Bokföringen och kassan.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Enblom, K. J. E.

Förste kammarsskrivare (22).

Billhart, F. O.

Kammarsskrivare (20).

Andrén, G. B.

Kontorsassistenter (18).

Söderman, N. T.; Nyström, f. Svenson, E. Märta A.

Förste kontorsskrivare och kassör (16).

Kindström, f. Jakobson, Greta A. M.

Två *första kontorsbiträden*, tre *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Debiteringskontoret.

Kontorsassistent (18).

Hallberg, Dagmar A.

Förste kontorsskrivare (16).

Dubois, f. Wahlberg, Greta; Alvendal, f. Wickstrand, Dagmar S. H.

Tre *första kontorsbiträden*, sju *kontorsbiträden*, tolv *avläsare*, två *expeditionsvakter*, två *expeditionsvaktsbiträden*.

Gasverket.

Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60); t. 22 30 60; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30); mottagningstid för direktör och avdelningschefer: 14—15 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30). Beträffande koks-försäljningens och Värtagasverkets adresser och telefoner m. m., se sid. 229.

Den första förordningen om allmän gatulyshållning i Stockholm utfärdades år 1749. Enligt denna ålåg lyshållningsskyldigheten husägarna. På 1820-talet väcktes det första förslaget om anläggande av gasverk i huvudstaden, men förslaget strandade på husägarnas oenighet.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas husägare om lämpligheten av att göra gatubelysningen till en för hela staden gemensam angelägenhet. Något formligt beslut därom fattades likväl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutanderätten hade övergått till sockenstämmonämnden. Denna beslöt samtidigt, att gasbelysning skulle införas i huvudstaden. Belysningen överlät staden på vissa koncessionsvillkor tills vidare på det år 1852 bildade gaslysningsaktiebolaget, som år 1853 anlade det första gasverket i Stockholm, *Klaragasverket*. Den 18 december 1853 tändes gasen första gången i Stockholm. I januari året därpå var gasbelysningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans församlingar. Det dröjde därefter till hösten 1860, innan gasbelysningen utsträcktes till stadens övriga församlingar. Tio år därefter hade en utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet. Stockholms stad hade bland de nämnda koncessionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige beslöt nu att begagna denna rätt. Vid koncessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick till följd härav gasverket i stadens ägo, och gastillverkningen började med sagda dag att drivas för stadens räkning. Genom utvidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga hösten 1885, ökades det inlösta gasverket (Klaragasverket) till dubbla storleken. När tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk. Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande Hjorthagen inom Norra Djurgården med strand vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärvades för vinnande av ökat strandutrymme. Planen till

det nya verket, *Värtagasverket*, uppgjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets framtida nedläggande som behovet av utvidgning under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnadsarbetena togo sin början 1890 och fortgingo till hösten 1893, då anläggningen började tagas i användning och för första gången tillförde staden gas. På hösten 1919 inställdes driften vid Klaragasverket, och verket nedlades definitivt hösten 1922.

Värtagasverket har sedermera avsevärt utvidgats och moderniserats och utgör numera en kemisk-teknisk industri av betydande mått. Utöver gas och koks utvinnes vid tillverkningen ett flertal biprodukter av nationalekonomisk betydelse. Gasen tillverkas nu uteslutande i en kammarugnsanläggning, för närvarande bestående av 88 kammare. Nominella kapaciteten motsvarar avgasning av 1,250 ton stenkol per dygn. För ugnarnas undereldning användes dels generatorgas, som framställs i en särskild central-generatoranläggning med 10 st. gasgeneratorer, och dels i vissa fall kolgas från kammarugnarna. Den erhållna koksen sorteras och utlämnas medelst 2 st. kokssorteringsverk och en större koksficka. Som reserv för gastillverkningen finnes ett vattengasverk med 4 st. vattengasgeneratorer, vardera med en maximal kapacitet av 50,000 kbm karburerad eller 35,000 kbm okarburerad vattengas per dygn. Fem gasklockor med en sammanlagd volym av 414,000 kbm äro i bruk, varav fyra äro belägna vid Värtagasverket och en vid Sabbatsberg. För gasens distribuering finnas två pumpstationer för högtryck med tillhörande 51 st. regulatorstationer, vilka huvudsakligen förse stadens ytterområden och övriga förorter med gas samt en pumpstation för medeltryck med tillhörande 9 st. regulatorstationer för de centrala stadsdelarna.

Stadsfullmäktige beviljade den 21 juni 1948 ett anslag av 18,570,000 kr. för anläggande av ett nytt kammarugnsystem, vilket nu är under uppförande. Till ny ångcentral med kraftmaskineri vid Värtagasverket hava stadsfullmäktige den 19 maj 1947 beviljat ett anslag av 4,600,000 kr. Anläggningen har delvis kunnat tagas i bruk under år 1951. Genom anläggande av en högtryckspumpstation vid Värtagasverket avses de båda tidigare högtrycksstationerna, belägna vid Slussen och Sabbatsberg, kunna nedläggas. Stadsfullmäktige hava den 21 juni 1948 härför beviljat ett anslag av 5,600,000 kr., vari även inrymmas kostnaderna för erforderliga högtrycksledningar från Värtagasverket till den inre staden.

För belysande av omfattningen av gasverkets nuvarande verksamhet må följande data nämnas, avseende år 1951: antal gasabonnenter 252,000 st., tillverkad gas 125 milj. m³, tillverkad koks utöver ugnbränsle 217,000 ton och huvudrör-nätets längd 860 km.

Den offentliga gatubelysningen med gas upphörde under år 1941, då de sista gaslyktorna ersattes med elbelysning. Gasen användes numera

helt för värmeändamål. Den första specialtaxan för kokgas infördes redan år 1885. Först efter första världskriget, på 1920-talet, började gasspisar bliva standard i hushållen. För närvarande finnas, förutom gaskök i äldre fastigheter, över 200,000 st. gasspisar inkopplade. Parallellt härmed har en stark utveckling av gasförbrukningen inom hantverk, industri och restaurangkök ägt rum. Sedan år 1945 har vidare en stark efterfrågan på gas för uppvärmning av småstugor och villor uppstått. Ungefär 60 % av den distribuerade gasen förbrukas inom hushållen och c:a 40 % för industriellt ändamål.

Som ovan nämnts, utvinnas vid gasens rening ett flertal betydelsefulla biprodukter. Vid fabrikationen framställs tjärprodukter uppgå numera till c:a 15,000 ton per år, och kapaciteten för förädling av dessa produkter kommer att ökas, när en ny tjärfabrik, som är under uppförande, tagits i drift. Ammoniak, som bearbetas till ammoniumsulfat och kaustik ammoniak, uppgår till c:a 4,000 ton per år. Olika bensolprodukter slutligen uppgå till mera än 3,000 ton per år, huvudsakligen renbensol, rentolul och renxyol.

I enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 19 december 1949, fastställt av överståthållar-ämbetet den 20 januari 1950, har det för gas- och elektricitetsverken tidigare gemensamma direktörskontoret nedlagts från och med år 1950. Chefskapet över gasverket och elektricitetsverket utövas numera av en direktör för vardera verket.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms gasverk och elverk, antaget av SF 20 mars 1944, med ändr. (Kf 1944: nr 14, 1948: nr 18). SF hava vid olika tillfällen beslutat om gaspriset samt fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (29 april 1912), till Råsunda (16 juni 1913), till Nya Hagalund (29 juni 1914) och till Huvudsta (20 juni 1929). SF hava därjämte bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av gas till enstaka anläggningar utom staden samt att besluta om eventuella erforderliga krisåtgärder. Sedan 11 juni 1951 utgör normaltaxan, avsedd för en årsförbrukning av 1—2,220 kbm, 18 öre per kbm jämte en fast avgift av 9 kr. per år (Kf 1951: nr 35). För större förbrukare gälla specialtaxor; för gasleverans utom Stockholm är gaspriset 2 öre per kbm högre.

Stat år 1952. (Tillverkningens kostnader och intäkter.) Kostnader: 55,885,000 kr., dessutom förlagsmedel 15,000,000 kr.; intäkter: 55,885,000 kr. (Anläggningar och driftsinventarier.) Utgifter av låne-medel i linjen: 8,535,000 kr.

Direktör (B 22).

(Nuv. inneh. g 27 jämte ett personligt löne-tillägg för direktörs göromål av 2,700 kr., jämte rörligt tillägg enligt äldre bestämmelser.)

Pilo, C.-W. (förordn. t. o. m. ²⁰/₁₀₀ 1952).

Kamrerare (3 kl.) (26).

(Tjänste- och avtalsärenden m. m.)

Vakant, *tf.* Jacobsson, E. H.**Ekonomiförvaltning.***Kontorschef (30).*

Fritzell, E.

Bokföringskontor.*Kamrerare (3 kl.) (26).*

Idholm, K. G.

Förste kammarsskrivare (22).

Schalin, M. H.

Kontorsassistenter (18).

Nordström, C.-I.; Ahnlund, A. V.

Ett första kontorsbiträde, tre kontorsbiträden.

Avlöningskontor.*Förste kammarsskrivare (22).*

Hultström, F. G.; Nord, I. Ch. W., tjl. (se nedan).

Kammarsskrivare (20).

Stenfalk, A. G.; Weimer, H. D.

Kontorsassistenter (18).

Wall, S. Y.; Bergström, K. O. L.; Bodin, Ingrid H. S.

En kontorist, två första kontorsbiträden, åtta kontorsbiträden.

Kassakontor.*Kassör (24).*Vakant, *tf.* Nord, I. Ch. W.*Kontorsassistent (18).*

Lind, C. O.

En expeditionsvakt, ett kontorsbiträde.

Kansli.

(Registratur, korrespondens, telefonväxel.)

Förste kammarsskrivare (22).

Forssell, K. G.

Kammarsskrivare (20).

Lundberg, N. S.

*Kontorsassistenter (18).*Sundberg, M. C. (Greta); en vakant, *tf.* Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M.*Förste kontorsskrivare (16).*Hladisch, f. Ferlin, Ruth D. M., tjl. (se ovan),
tf. Tangberg, f. Eriksson, I. K. Frideborg.

En kontorsskrivare, en kontorist, tre första kontorsbiträden, sex kontorsbiträden, en telefonist.

En första expeditionsvakt, tre expeditionsvaktsbiträden.

Avdelning för kolinköp och koks-försäljning.Torsgatan 22, Va. (postgirokonto nr 60);
t. 34 06 20; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).*Inköpschef (B 13).*

Blomquist, C.-E. O.

*Förste kammarsskrivare (22).*En vakant, *tf.* Håkansson, G. H.; en vakant.*Kammarsskrivare (20).*Håkansson, G. H., tjl. (se ovan), *tf.* Holm, C. E. A.; Sabel, G. E.; Holmberg, O. G:son.*Eldningskonsulenter (20).*

Eriksson, N. S.; Haglund, J. G. B.

*Kontorsassistenter (18).*Holm, C. E. A., tjl. (se ovan), *tf.* Hedin, E. E. H.; Ericsson, E.-A.

Två kontorister, två första kontorsbiträden, fyra kontorsbiträden, ett expeditionsvaktsbiträde.

Värtagasverket.

Värtan; t. 23 30 90; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30).

Driften.*Förste ingenjör (B 13).*

Fredriksson, V. J. V.

Gastillverkningsavdelningen.*Driftsingenjör (32).*

Jeanson, K. B. H.

Öververkmästare (22).

Rudberg, K. A. K.

Förste verkmästare (21).

Nilsson, H.; Johansson, B.; Ström, K. G.

IvS

Ångkraftavdelningen.

Ingenjör (28).

Waldenström, S. E.

Öververkmästare (22).

Wallin, K.-H. J.

Biproduktsavdelningen.

Ingenjör (28).

Strömberg, B. W.

Öververkmästare (22).

Zetterström, T. V.

Förste verkmästare (21).

Behlander, S. R.

Verkstadsavdelningen.

Ingenjör (28).

Hansson, B.

Biträdande ingenjörer (24).

Dahlroth, J. A.; Borger, S. G. (säkerhetsingenjör)

Öververkmästare (22).

Gustafsson, K. E.

Förste verkmästare (21).

Söderström, A. G. J.; Lindholm, E. C.; Eriksson, K. R.

Kontorsassistent (18).

Staaf, H. K.

Kol-, koks- och transportavdelningen.

Ingenjör (28).

Dagberg, K. A.

Öververkmästare (22).

Österholm, N. E.

Förste verkmästare (21).

Broström, P. A. B.; Widlund, S. T. H.

Driftbyråavdelningen

(driftkontroll och konstruktionskontor).

Byråingenjörer (32).

Dahlbeck, S. W.; Ljungqvist, B. A. J.

Ingenjör (28).

Stenudd, O. C. T.

Biträdande ingenjörer (24).

Bjelving, C. M.; Johanson, E. L.

Underingenjörer (22).

Malmgren, O. Ch.; en vakant, *tf.* Larsson, S. Å. G.

Konstruktör (21).

Norlin, N. T.

Kammarsskrivare (20).

Sköld, E. E. E.¹⁾; Rehnberg, E. G.

Ritare (19).

Krantz, L. W.; Telbrant, Å. B. V.; tre vakanta.

En *ritare*, tre *kontorsbiträden*.

Laboratoriet.

Laboratorieföreståndare (30).

Qvarfort, S. G.

Ingenjör (28).

Boklund, A. B. U. J.

Biträdande ingenjör (24).

Lindner, N. G.

Förste kemister (21).

Ohlsson, E. O. B.; Asplund, B. G. R.

Kemister (19).

Hemlin, S.-O.; Paulsson, P.-E.; Jungstedt, f. Sterky, Barbro; en vakant, *tf.* Lundgren, L. E. G.

Tre *laboratoriebiträden*.

Kamerala avdelningen.

(registratur, korrespondens m. m.).

Förste kammarsskrivare (22).

Hultell, I. G. R.

Kontorsassistenter (18).

Holmberg, B. L., tj. (se sid. 252); Kohbe, H. V. A.

Två *första kontorsbiträden*, två *kontorsbiträden*, två *tillfälliga expeditiionsvakter*.

Inköp och förråd.

Förrådsförvaltare (26).

Bergstrand, K. H.

Kammarsskrivare (20).

Strandberg, K. W.; Mesterton, C. J.; Lönnervall, K. I. A.

Kontorsassistenter (18).

Lind, J. I. F.; Carlson, J. E., tj. (se sid. 232); Stenius, A. I.; Borgfeldt, N. S. R.; Park, P.-A.; Stenulv, B. T. E.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 15.

Förrådsmästare (2 kl.) (18).

Hydmark, G. S.

Ett *första kontorsbiträde*, fyra *kontorsbiträden*.*Nybyggnadsavdelningen.**Förste ingenjör (Ex. B 13).*

Hainer, N. G.

Ingenjörer (Ex. 28).

Gillberg, E. G. R.; Petersson, E. G. Hj.

Kamrerare (3 kl.) (Ex. 26).

Törngren, B. T. O.

Biträdande ingenjör (24).

Engström, K. G. V.

*Underingenjörer (22).*En vakant, *tf. Jakobsson, K.-A.*; en vakant.*Konstruktörer (21).*

Billing, B. J. M.; Sundberg, O. B. E.; Larsson, K. E. W.

Ritare (19).

Landell, K.; Tiliander, A. E.; Svedberg, H. M.; Köhler, N. T.; Hultkvist, P.-P.; Falk, T. L. (Ex.); Fermstrand, N. G. (Ex).

Kontorsassistenter (18).

Jonsson, P. G.; Danielson, N. Eva J.

Tre *kontrollanter*, två *ritare*, ett *första ritbiträde*, ett *kontorsbiträde*.

Dessutom vid Värtagasverket: fem *verkmästare*, fem *maskinmästare*, fjorton *verkmästare*, fyra *förste maskinister*, en *gasförman*, tre *skiftlaboranter*, nio *förmän*, fem *gasmästarbiträden*, sex *portvakter*, tillika *kontrollanter*, tre *förrädsvakter* samt (vid 1952 års början) 430 *arbetare*.

*Rörnätet.**Förste ingenjör (B 13).*

Wilner, H. A. S.

*Rörnätsavdelningen.**Ingenjörer (28).*

Wahlgren, E. G.; Edman, G. A.

Underingenjör (22).

Lindström, G. H.

Öververkmästare (22).

Arvidsson, R. V.

*Förste verkmästare (21).*Königsson, E. R.¹⁾; Nilsson, S. R.*Kartbyrån.**Föreståndare för kartbyrån (20).*

Dahl, H. O. R., tjf.

En *ritare*, sju *ritbiträden*.

Dessutom vid rörnätet: två *verkmästare*, fyra *förmän*, en *gasförman*, tre *gasmästarbiträden* samt (vid 1952 års början) 69 *arbetare*.

*Installationen.**Förste ingenjör (B 13).*

Nilsson, B. M.

Byråavdelningen

(konstruktionskontor, laboratorium, ackquisition och kundtjänst).

Byråingenjör (32).

Marnell, J. V.

Ingenjörer (28).

Wennerbärg, P. A.; Holmqvist, R. F. R.

Biträdande ingenjörer (24).

Hamborg, H. G. S.; Engnes, G. E.; en vakant.

Konstruktör (21).

Lindvall, J. V. F.

Kemist (19).

Sydow, E. L.

Ritare (19).

Nilsson, E. R.; Hultgren, N. L.

En *ritare*, ett *ritbiträde*, en *kopist*, två *expeditionsvaksbiträden*.*Provök.**Torsgatan 26, Va.**Hemkonsulenter (16).*

Engnes, f. Frisk, Margit M. L.; Cadenius, f. Almgren, B. Constance M.

Norra utställningen.

Kungsgatan 54, C.; t. 22 30 60; utställningen hålles öppen 8,30—18 (lördagar och dag före helgdag 8,30—17).

*Utställningsföreståndare (22).*Vakant, *tf. Ceder, O. V.*Ett *utställningsbiträde*, ett *kontorsbiträde*.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 15 såsom gasmästare.

Södra utställningen.

Blå Bodarna 4, Sö.; t. 22 30 60; utställningen hålles öppen 8,30—16,30.

Utställningsföreståndare (18).

Pettersson, E. G. E.

Ett kontorsbiträde.

Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjör (28).

Vakant, *tf.* Levander, G. E.

Biträdande ingenjör (24).

Levander, G. E., *tjl.* (se ovan).

Underingenjörer (22).

Isaksson, N. J.; Halldin, T. B.

Förste verkmästare (21).

Gustafsson, A. E.

Apparat- och verkstadsavdelningarna.

Ingenjör (28).

Larsson, K.

Biträdande ingenjör (24).

Tärnström, N. A.

Öververkmästare (22).

Mårtenson, K. H.; Eklund, S. S. E.

Förste verkmästare (21).

Löfqvist, V. I. H.

Kamerala avdelningen

(med expedition för mätare- och apparatavdelningarna).

Förste kammarsskrivare (22).

Harlén, C. G.

Kammarsskrivare (20).

Ceder, O. V., *tjl.* (se sid. 231), *tf.* Hörmark, A.

Kontorsassistent (18).

Hörmark, A., *tjl.* (se ovan).

En kontorsskrivare, tre första kontorsbiträden, sju kontorsbiträden, två expeditionsvaktsbiträden.

Inköp och förråd

(för avdelningarna vid Torsgatan).

Förrådsförvaltare (26).

Gillstedt, A. H.

Förste kammarsskrivare (22).

Bergschöld, F. E.

Kammarsskrivare (20).

Samuelsson, K. A. W.; Tidal, A. F., *tjl.* (se sid. 158), *tf.* Carlson, J. E.

Kontorsassistent (18).

Gustafsson, L. G. B.

Förrådsmästare (2 kl.) (18).

Sanden, O. L.

Ett första kontorsbiträde, tre kontorsbiträden, två expeditionsvaktsbiträden.

Dessutom vid installationen: fyra verkmästare, fyra förmän, två gasmästarbiträden, en värmeledningsskötare, en automobilförare, tre portvakter, två förrådsvakter samt (vid 1952 års början) 135 arbetare.

Elektricitetsverket.

Tulegatan 13 (postadress: Stockholm 19; postgirokontonr 80); t. 23 65 40; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—13,30); mottagningstid för direktör, chefsingenjörer och avdelningschefer: 14—15 (lördagar och dag före helgdag 13—13,30).

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, framlade gasverksstyrelsen i oktober 1889 förslag om anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 1 december 1889. Sedan tomten nr 5 i kv. Hästen (Regeringsgatan 38) inköpts, anslögs stadsfullmäktige den 19 december 1890 medel till anläggningens utförande. Den 1 december 1892 öppnades Brunkebergverket, såsom stationen kallades, officiellt. Antalet inkopplade glödlampor var då 1,024. Verket utvidgades sedermera i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna och ombyggsdes verket till enbart understation. Stadsfullmäktige godkände den 20 februari 1928 upprättade avtal om dels försäljning av den för Brunkebergstationen tidigare i anspråk tagna fastigheten, dels förvärf av tvenne närlägnade fastigheter (numera kv. Torsken nr 27), på vilka uppförts en ny, större understation i den gamlas ställe.

Den 1 juni 1900 biföll stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk i Hjorthagen — den blivande elektriska

huvudstationen vid Värtan — med därtill hörande understationer och ledningsnät.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan med sina understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången levererades från Tulestationen. Kronobergsstationen trädde i funktion den 14 oktober och Katarinastationen den 3 november 1903. Till Brunkebergsverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november samma år. Djurgårdsstationen inkopplades den 6 november 1906, Enskedestationen den 4 september 1911, Brunkebergsstationen (efter ombyggnad) den 7 december 1912, Lillsjöstationen den 16 oktober 1914, Nybohovsstationen den 24 oktober 1914, Östermalmsstationen den 14 november 1925, Högalidsstationen den 4 oktober 1926, Brunkebergsstationen (den nya stationen) den 18 juni 1931, Birkastationen den 29 februari 1932, Danviksstationen den 6 november 1933, Skanstullsstationen den 22 oktober 1939, Ångbystationen den 10 december 1940, Ulvsundastationen (provisoriskt) den 15 november 1949, Gubbängsstationen (provisoriskt) den 18 juni 1950 och Västerortsstationen (provisoriskt) den 19 september 1950. Genom övertagande av Brännkyrka och Nacka Elektriska Distributionsaktiebolags anläggningar i Brännkyrka blev verket den 1 januari 1950 ägare till Älvsjöstationen.

Matningen av den elektriska spårvägsdriften äger rum från en del av de ovan nämnda understationerna samt från ett antal likriktarstationer. Denna matning, liksom matningen för kran-driften i hamnarna, skedde ursprungligen från särskilda motorgeneratorer i understationerna. Den första av likriktarstationerna för spårvägsdriften, Ålstenstationen, inkopplades den 4 november 1929. Därefter tillkommo: Örby den 11 november 1929, Ångby den 16 januari 1944, Fredhäll den 12 juli 1944, Åkeshov den 15 september 1944, Hägersten den 18 december 1946, Johannelshov den 13 december 1948, Tallkrogen den 22 december 1949 och Stureby den 5 september 1951. Med anledning av trafikomläggningar hos spårvägen togs Örby ur drift den 4 juli 1951. Matningen av hamnkranstriften äger rum för Värtahamnens del från Värtastationen och för övriga hamnar från separata likriktarstationer. Den första stationen var Hammarbyleden, som inkopplades den 18 november 1930. Därefter kommo: Skeppsbron den 15 februari 1938, Nybrokajen den 28 februari 1938, Hornsberg den 12 mars 1938, Årstadal den 15 oktober 1938, Stadsgården den 11 januari 1940 och Tegelviksplan den 25 maj 1950.

Värtaverket hade år 1903 en maskineffekt av 3,000 kW. Det har sedan dess successivt utvidgats, så att den maximala maskineffekten vid 1950 års slut utgjorde 100,000 kW. Verket tjänstgör numera i huvudsak som spetsbelastnings- och reservverk.

Strömleveranserna till lågspänningsabonnenterna skedde ursprungligen enbart i form av likström. I enlighet med av stadsfullmäktige den 20 februari 1928 fattat beslut påbörjades åtgärder för successiv övergång inom vissa delar av staden från likström till växelström såsom distributionsform för lågspänningsenergien. Till att börja med avvecklades likströmsdistributionen inom större delen av Brännkyrka, Enskede och Bromma. Numera hålles likströmsbelastningen praktiskt taget konstant, ehuru under senaste åren en tendens till ökning förmärks, beroende på att överkopplingarna till växelström på grund av materiel- och personalsvårigheter ej kunnat ske i beräknad takt.

Växelström distribuerades till en början enbart till verkets högspänningsabonnenter (med anläggningar för 6 kV). Periodtalet var enligt dåtida praxis 25 perioder per sekund och därför olämpligt till belysning. Då verket införde växelström för allmän distribution, erfordrades en övergång till 50 perioder, vilken genomfördes successivt, i det alla nyanläggningar utfördes för detta periodtal, varjämte man undan för undan byggde om industriernas 25-periodiga anläggningar. Den sista av dessa, tillhörande Stockholms Bomullsspinneri i Barnängen, ersattes år 1950 av en 50-periodig anläggning.

Vid växelströmmens införande förbereddes en eventuell övergång från ursprungligen 3×220 till $380/220$ V, varigenom överföringsförmågan hos befintliga anläggningar skulle kunna höjas med upp till 70 %. På grund av den under andra världskriget inträdda bristen på koppar och annan materiel påbörjades år 1942 övergång till sistnämnda strömart, och $380/220$ V distributionsspänning har därefter införts i allt flera matningsområden. Från och med 1942 användas följande strömarter vid leverans till abonnenterna: likström (2×220 V och 600—800 V) samt trefasväxelström (3×220 V, $380/220$ V, 6 kV och 30 kV). Energileveransen för borgerliga behov under 1950 bestod till 33,1 % av likström och till 66,9 % av trefasström, 3×220 V och $380/220$ V. För nedtransformeringen till lågspänd växelström ha inom olika delar av staden anordnats transformatorstationer och -kiosker, inalles 545 var tillkomma 20 stolptransformatorer.

År 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av c:a 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untra verket. Genom senare kompletteringsköp steg kostnaden för fallens förvärvande till 1,535,000 kr. Arbetet med verkets utbyggande påbörjades 1912, och den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. År 1921 avslutades den första utbyggnaden med fyra turbiner å 7,500 kW. Kostnaderna för anläggningen i sin helhet utgjorde c:a 27,5 milj. kr. År 1936 anskaffades för Untra verket ytterligare en turbin, varefter verkets utbyggda effekt utgjorde c:a 40,000 kW.

IVS

I den mån efterfrågan på elektrisk energi för olika ändamål alltmer växte, blev Untraverket otillräckligt för tillgodoseende av Stockholms hela behov av vattenkraft. På rätt tidigt stadium vidtogos därför åtgärder för att fylla stadens framtida behov av dylik kraft. I detta syfte beslöt sålunda stadsfullmäktige den 29 mars 1920 att inköpa aktierna i aktiebolaget Svarthålsforsen och förvärvade därigenom äganderätten till större delen (72 å 80 procent) av Svarthålsforsen i Indalsälven inom Fors socken, Jämtlands län, för en kostnad av omkring 1,350,000 kr. År 1940 slutförde bolaget förvärvet av vattenrätt i den egentliga Svarthålsforsen, varigenom det blev ägare till en sammanhängande fallsträcka därstädes av 13,8 m fallhöjd. Den 20 september 1948 godkände stadsfullmäktige ett av industriverksstyrelsen framlagt förslag till utförande av vattenkraftverk i Svarthålsforsen genom bolaget till en beräknad kostnad av 46,28 milj. kr. För kraftverkets påbörjande beviljade stadsfullmäktige samtidigt 12,030,000 kr. för åren 1948 och 1949 som lån till bolaget. Kraftverket, som avses bli utbyggt till en fallhöjd av c:a 15 m och en högsta vattenmängd av 525 kbm per sekund, skall utnyttjas medelst tre maskinaggregat med en installerad maskineffekt av sammanlagt 60,000 kW. Efter förvärvet av aktierna i bolaget år 1920 ändrades snart konjunkturerna därhän, att det ej blev lämpligt att omedelbart bygga ut denna avlägset liggande vattenkrafttillgång. För att emellertid täcka det hastigt växande energibehovet beslöt stadsfullmäktige år 1926 att i stället tillsammans med Sandvikens Jernverksaktiebolag utbygga den nedanför Untraverket i Dalälven belägna Lanforsen inom Älvkarleby socken i Uppsala län. För detta ändamål bildades samma år ett bolag, Lanforsens kraftaktiebolag, i vilket Stockholms stad ingick som delägare med 2/3 och Sandvikens Jernverksaktiebolag med 1/3 av aktiekapitalet. Staden tecknade i anslutning här till i det sålunda bildade bolaget aktier för 3 milj. kr. och förband sig att tillsammans med Sandvikens Jernverksaktiebolag teckna borgen intill ett belopp av 11,8 milj. kr. för de lån, som av Lanforsens kraftaktiebolag behövde upptagas för kraftanläggningens utförande. Första utbyggnaden av fallet blev färdig år 1930 (energileveransen till Stockholm började den 8 juli 1930) och den andra utbyggnaden år 1931. Stadens andel i Lanforsverket utgör c:a 25,000 kW.

Med hänsyn till den fortsatta stegringen av elförbrukningen beslöt stadsfullmäktige den 18 februari 1929 att för ett belopp av 1,260,000 kr. inköpa 60 aktier i Krängede aktiebolag, varigenom staden förvärvade delägar rätt med 6/35 i Krängedefallen inom Ragunda socken, Jämtlands län, de mest betydande fallen i Indalsälven. Övriga delägare i nämnda bolag äro Sandvikens Jernverk aktiebolag, Fagersta

Bruks aktiebolag, SKF-Hofors Bruk, Bergslagens gemensamma kraftförvaltning, Korsnäsverken och Sydsvenska kraftaktiebolaget, sedan sistnämnda bolag år 1939 ingått som intressent. Sedan å bolagsstämma med Krängede aktiebolag beslut fattats om utökning av aktiekapitalet i och för igångsättning av fallens utbyggande, beslöt stadsfullmäktige den 23 februari 1931 att anvisa 2,040,000 kr. till tecknande av stadens andel i de nya aktierna. Genom nyemissioner 1941 och 1943 har staden förvärvat ytterligare 2,100 aktier, varigenom dess sammanlagda aktieinnehav i bolaget kommit att utgöra 4,200 st. Kraftleveransen från Krängede påbörjades den 13 juli 1936. Stockholms andel utgjorde vid första utbyggnaden (med två maskinaggregat) inklusive abonnerrad effekt 14,000 kW. Kraftverket utbyggdes med ytterligare ett maskinaggregat vart och ett av åren 1938, 1943 och 1944. Den 10 december 1947 togs det sjätte aggregatet i drift, och därmed var kraftverket fullt utbyggt. Med nuvarande sjöreglering i Indalsälven utgör Stockholms andel maximalt 27,400 kW, räknat i Horndal. Härtill kommer stadens andel i de av Krängede aktiebolag ägda Gammelänge kraftverk och Mörsils kraftverk med respektive 8,300 och 5,400 kW, räknat i Horndal. Gammelänge kraftverk (påbörjat 1940) togs i drift den 16 maj 1944 och Mörsils kraftverk (påbörjat 1945) den 4 december 1949.

År 1938 förvärvade aktiebolaget Svarthålsforsen majoritet även i den till 64,6 m uppgående fallhöjden i Indalsälvens norra källarm, Järpströmmen, mellan sjöarna Kallsjön och Liten i Undersåkers socken, Jämtlands län. Den 15 juni 1939 beviljade stadsfullmäktige 27,225,000 kr. som lån till aktiebolaget Svarthålsforsen för anläggning av kraftverk i Järpströmmen jämte sjöregleringar och den 29 oktober 1941 ytterligare 7,130,000 kr. eller sammanlagt 34,355,000 kr. I 1945 års stat beviljades ett ytterligare anslag å 3,500,000 kr. för ett tredje och sista maskinaggregat. Arbetet med Järpströmmens utbyggnad påbörjades under år 1939 och avslutades i huvudsak år 1944. Den 3 november sistnämnda år togs kraftverket i drift med en maskineffekt av 80,000 kW. Efter tillkomsten av det tredje maskinaggregatet, som togs i drift den 12 juni 1947, utgör den installerade maskineffekten 120,000 kW.

Kraftledningarna Untra—Stockholm (Untralinjen) och Lanforsen—Untra (Lanforslinjen), utfördes ursprungligen för en spänning av 100 kV. Verkets nästa stora kraftledning, Horndal—Stockholm (Horndalslinjen), avsedd för överförande av Krängedekraften från ställverket vid Horndal via avgreningspunkten vid Solvalla till Värtaverket och Skanstullstationen, byggdes från början för 200 kV spänning. Horndalslinjens slutsträcka, Solvalla—Skanstull, slutfördes 1939 i samband med att transformatorstationen vid Skanstull i sin första utbyggnad blev färdig att tagas i drift.

Den 20 november 1944 beviljade stadsfullmäktige ett anslag av 31 milj. kr. till 200 kV kraftledning Horndal—Untra, Untra—Värtan och Solvalla—Värtan. (Anslaget avsåg även transformatorer och ställverk i Untra, Värtan och Skanstull samt ett 100 kV jordkabelförband Värtan—Skanstull.) 200 kV förbindelselinjen mellan Horndal och Untra (Hedesundalinjen), togs i drift den 6 juni 1947. Untralinjens ombyggnad för 200 kV avslutades i huvudsak år 1947, och idrifttagandet ägde rum den 24 april 1948. Linjen Solvalla—Värtan, som från början utförts för överföring till Värtaverket av vid Solvalla från 200 till 100 kV nedtransformerad ström, togs den 5 december 1948 i drift för 200 kV. Spänningen är alltså numera 200 kV på elverkets samtliga kraftlinjer av stamlinjekaraktär. Lanforslinjen har alltså en spänning av 100 kV. Ovannämnda jordkabelförband för 100 kV mellan Värtaverket och Skanstullsstationen blev färdigt år 1949 och togs i drift för nämnda spänning år 1950. Kostnaden utgjorde 3,166,000 kr.

För överförande av kraft från Järpströmmens kraftverk till Horndal beviljade stadsfullmäktige den 30 juni 1941 12,000,000 kr. såsom lån till aktiebolaget Svarthålsforsen, dels för att användas av bolaget självt för en 220 kV kraftledning Järpen—Krångede, dels för att tillhandahållas Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal för 200 kV kraftledning mellan Krångede kraftverk och Horndal i By socken, Kopparberg; län. Den 15 juni 1942 beviljade stadsfullmäktige ytterligare 4,000,000 kr. Ledningen togs i drift, delsträckan Krångede—Midskog den 8 juli 1944 och Midskog—Järpen den 28 oktober 1944, Krångede—Hammarforsen den 19 oktober 1942, Ljusdal—Horndal den 27 juni 1943 och Krångede—Ljusdal den 28 maj 1944. För ombyggnad av kraftledningen Krångede—Horndal beviljade stadsfullmäktige den 19 december 1950 5,870,000 kr. såsom lån till aktiebolaget Svarthålsforsen. Beloppet, som skulle tillhandahållas linjebolaget, utgör stadens andel i kostnaderna för förstärkning av överföringskapaciteten genom uppläggning av så kallade duplexlinor. Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal (se vidare sid. 522) har till uppgift att bygga och driva anläggningar för överföring av elkraft mellan Krångede och Horndal.

Mottagning och transformering av den från vattenkraftverken erhållna strömmen skedde ursprungligen enbart vid Värtan. Det ansågs emellertid önskvärt att erhålla en inmatningspunkt för en del av kraften på den södra sidan av distributionsområdet, varigenom skulle ernås lägre förluster och minskat behov av 30 kV ledningar. För detta ändamål tillkom den tidigare omnämnda Skanstullsstationen. I 1937 års stat beviljades av stadsfullmäktige 1,500,000 kr. för fortsättning av kraftledningen Horndal—Solvalla till Skanstull jämte nedtransformatoranläggning på sistnämnda plats. Anläggningen

togs i drift den 22 oktober 1939. För utvidgning av Skanstullsstationen med ytterligare transformatorer m. m. beviljade stadsfullmäktige i olika omgångar, senast den 9 december 1946, 2,950,150 kr. En andra transformator togs i drift 1941. 1944 insattes en tredje transformator och färdigställdes byggnad för ställverk och faskompensering. En inmatningspunkt i distributionsområdets nordvästra del kommer verket att erhålla genom den under byggnad varande transformatorstationen vid Beckomberga, som beräknas provisoriskt kunna tagas i drift i mitten av december 1951. Denna är avsevärd att stå i förbindelse med stamlinjenätets knutpunkter Horndal och Överby. Till denna station jämte ledningar för anslutning till vattenfallsstyrelsens 200 kV station vid Överby inom Sollentuna köping beviljades i 1948 års stat 11,800,000 kr.

Stadsfullmäktige beslöt den 5 december 1949 för sin del godkänna ett mellan k. vattenfallsstyrelsen, Krångede aktiebolag, Sydsvenska kraftaktiebolaget och elverket ingånget avtal om samkörning på det svenska stamlinjenätet för överföring av elkraft (Kf 1949: nr 55).

År 1919 bildades Brännkyrka elektriska distributionsaktiebolag (namnet sedermera ändrat till Brännkyrka och Nacka elektriska distributionsaktiebolag), som handlade distributionen av elektrisk energi inom Brännkyrka och Enskede församlingar (utom Liljeholmen och de kommunala stadsplaneområdena) samt vissa angränsande delar av Nacka kommun. Aktiekapitalet, som ursprungligen utgjorde 705,350 kr. fördelat på 14,107 aktier à 50 kr. utökades år 1937 till 950,000 kr. fördelat på 19,000 aktier. Stockholms stad, som ursprungligen tecknat 8,800 aktier, har under årens lopp utökat sitt aktieinnehav. Sedan stadsfullmäktige den 18 november 1946 beslutit bemyndiga industriverksstyrelsen att förvärva dels i enskild ägo befintliga, dels i industriverkens välgörenhetsfonder ingående aktier, utgör stadens (elverkets) totala aktieinnehav 18,939 st., medan av de återstående, 25 st., ägas av Nacka stad och 36 st. alljämt befinna sig i enskild ägo.

Den 23 januari 1950 godkände stadsfullmäktige ett mellan industriverksstyrelsen och bolaget träffat avtal av innehåll, att industriverksstyrelsen från och med den 1 januari 1950 skulle övertaga bolagets fastigheter och anläggningar m. m. inom stadens jurisdiktionsområde. Under år 1950 ombesörjdes energidistributionen inom bolagets Nackadel av elverket för bolagets räkning. Fr. o. m. år 1951 handlar bolaget självt denna distribution, varvid den erforderliga elkraften inköpes från elverket.

Den 19 november 1951 godkände stadsfullmäktige ett mellan industriverksstyrelsen och Nacka stads drätselkammare träffat avtal av innehåll, att industriverksstyrelsen till Nacka stad tidigast den 1 januari 1952 överläter samtliga Stockholms elektricitetsverks aktier i bolaget till ett pris av 125 kr. per aktie.

I samband med inkorporeringen av delar av Spånga och Hässelby köping den 1 januari 1949 övertogs elektriska strömdistributionen inom dess områden av elektricitetsverket.

I egenskap av ägare till Untraverket bemyndigade stadsfullmäktige år 1916 styrelsen för gas- och elektricitetsverken att ingå som medlem i Dalälvens regleringsförening u. p. a. (Dalälvens vattenregleringsföretag), utgörande en sammanslutning av ägare till vattenfall i Dalälvens flodsystem och med ändamål att till gemensam nytta för medlemmarna reglera vattenframrinningen i Dalälven och dess tillflöden. Med hänsyn till stadens äganderätt till större delen av Svarthålsforsen ingick industriverksstyrelsen jämlikt av stadsfullmäktige år 1920 lämnat bemyndigande som medlem i Indalsälvens regleringsförening u. p. a. (Indalsälvens vattenregleringsföretag) med uppgift att vidtaga undersökningar och andra förberedande åtgärder till främjande av vattenregleringen i Indalsälven.

Reglemente m. m. Reglemente för Stockholms gasverk och elverk, godkänt av SF 20 mars 1944 (Kf 1944: nr 14). Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, antagen av SF 16 nov. 1936. SF hava bemyndigat industriverksstyrelsen att besluta om leverans av elektrisk energi till enstaka elektriska anläggningar utom staden samt att besluta om ev. erforderliga krisåtgärder. Normaltaxorna för lågspänd ström äro 25 öre per kWh, G kr. per år + 10 öre per kWh samt 2 G kr. per år + 6 öre per kWh, där G är en grundavgift, bestämd efter lägenhetens storlek och art. Därjämte finnas effektgränstaxa, motortaxa (12 kr. per mätare och år + 12 öre per kWh) och tidgränstaxa samt ett antal under avveckling varande specialtaxor.

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 54,335,000 kr., dessutom förlagsmedel 20,000,000 kr.; kapitalbudgeten, av lånemedel, i linjen 35,710,380 kr., inom linjen 1,949,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 81,981,000 kr.

Direktörskontor.

Direktör (B 22)

(nuv. inneh. g E)

Kleman, C. F. (förordn. t. o. m. ³⁰/₆ 1952).

Kamrerare (2 kl.) (28).

Vakant, *tf.* Gustafsson, K. F., för tjänstemannafrågor.

Notarie (26).

Danielson, G. L., för kollektivavtalsfrågor m. m.

Civildöversarsassistent (24).

Söderberg, K. S.

Ekonomiförvaltning.

Kontorschef (30).

Pihlstedt, E. E.

Kamrerare (3 kl.) (Ex. 26).

Nabseth, A. T.

Bokförings- och avlöningskontor.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Edholm, J. A.

Förste kammarskrivare (22).

Fagerell, J. V. W.; Nyhlén, K. E., kamrerare.

Kammarskrivare (20).

Guldbrand, S. G.; Runngren, E. G. K.

Kontorsassistenter (18).

Andberg, E. G.; Anderson, E. R.

Förste kontorsskrivare (16).

Barenthain, Ulla G. A.

En *kontorsskrivare*, två *första kontorsbiträden*, aderton *kontorsbiträden*, ett *expeditionsvaksbiträde*.

Kassakontor.

Förste kassör (26).

Hellgren, H. M.

Förste kammarskrivare och kassörer (22).

Morén, O. W.; Wunge, N. G. J.

Kammarskrivare (20).

Söderström, S. E.

En *förste kontorist*, ett *första kontorsbiträde*, ett *kontorsbiträde*, fyra *expeditionsvaksbiträden*.

Kansli.

(Registratur, bibliotek, skrivcentral och telefonväxel.)

Kamrerare (3 kl.) (26).

Gustafsson, K. F., tjl. (se ovan), *tf.* Kristoffersson, J.

Förste kammarskrivare (22).

Ålsén, E. D. J.; Ljungsäter, N. R., tjl. (se sid. 162).

Kammarskrivare (20).

Thörne, O. F.

Kontorsassistenter (18).

Sjögren, G. Vanja A.; Nyquist, Karin J.; en vakant.

En *förste kontorist*, en *kontorsskrivare*,
sju *första kontorsbiträden*, en *expeditions-*
vakt, nio *kontorsbiträden*, en *första tele-*
fonist, fyra *telefonister*, sex *expeditions-*
vaktsbiträden.

Produktion.

(Omfattande avdelningarna för produktion och
fördelning i stora drag av elenergi med därtill
hörande utvidgnings- och byggnadsarbeten samt
inköp och förråd.)

Chefsingenjör (B 19).

Berg, O. T. (förordn. t. o. m. ³⁰/₆ 1954).

Byråingenjörer (32).

Colding, K. G. S.; Olsson, G. I.

Ingenjör (28).

Vakant.

Konstruktör (21)

(nuv. inneh. g 16).

Ericson, E. G.

Drift.

Förste ingenjör (B 13).

Dagert, K. O. E.

Centralt driftkontor.

Driftsingenjörer (32).

Holmqvist, E. T.; Nyquist, B. L. F.

Biträdande ingenjörer (24).

Björkegren, E. A.; Haking, S. H.; Aneer, S. I.;

Aderfelt, F. H. E.; Liljequist, P.-A. I. (Ex.).

Underingenjörer (22).

Lindqvist, S. H.; Plato, A. G.; Berglin, A. A.
(Ex.).

Öververkmästare (22).

Sundberg, J. T.¹⁾; Dahlgvist, A. M.

Förste verkmästare (21).

Linderstam, A. J. E.; Söderström, S. S., tjl., tf.

Clevsmo, K. L.; Ohrling, Å. L.; Johansson,

C. G. B.; Johansson, K. H.; Hamlund, J. G.;

Persson, S.-E. G.

Kontorsassistent (18).

Collin, N. H.

Tre *första kontorsbiträden*, ett *kontors-*
biträde.

Understationer.

Beckombergastationen.

Beckomberga, Bromma; t. 36 14 02.

Fyra *verkmästare*.

Brunkebergssstationen.

Mäster Samuelsgatan 21, C.; t. 11 08 73.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Danviksstationen.

Älsnögatan 12, Sö.; t. 43 92 33.

Driften automatisk.

Djurgårdsstationen.

Tysta Stigen, Djurgården, Ö.; t. 61 38 23.

Driften automatisk.

Enskedestationen.

Enskedevägen 40, Enskede; t. 49 46 10.

Fyra *verkmästare*.

Gubbängsstationen.

Lingvägen, Enskede; t. 59 20 64.

Driften automatisk.

Högalidsstationen.

Krukmakargatan 33, Sö.; t. 43 14 57.

[Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Katarinastationen.

Östgötagatan 14, Sö.; t. 41 37 76.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Kronobergsstationen.

Kungsholmsgatan 55—57, K.; t.

50 75 06.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Lillsjöstationen.

Lövåsvägen 43—45, Bromma; t. 25 68 02.

Fyra *verkmästare*, en *förmän*.

Nybohovsstationen.

Södertäljevägen, Stockholm 9; t. 45 30 90.

Driften automatisk.

Skanstullsstationen.

Hammarbyvägen 14, Stockholm 20;

t. 41 92 38.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

Solvallastationen.

Garvarvägen, Spånga; t. 28 05 42.

Driften automatisk.

Tulestationen.

Kungstensgatan 23, Stockholm 19;

t. 32 27 57.

Fyra *verkmästare*, fyra *förmän*.

¹⁾ Åtnjuter avlönning enligt g 17.

Ulvundastationen.

Ulvundavägen, Bromma; t. 28 83 55.

Driften automatisk.

Västertorpsstationen.

Västertorpsvägen, Hägersten.

Fyra verkmästare.

Älvsjöstationen.

Sjättenovemberrägen, Älvsjö; t. 47 25 25.

En förman.

Ängbystationen.

Per Ekströms Väg 19, Bromma; t. 37 09 25.

Driften automatisk.

Östermalmsstationen.

Gumshornsgatan 2, Ö.; t. 62 60 53.

Fyra verkmästare, fyra förmän.

Härutöver finnas sexton helautomatiska likrikstationsstationer.

Dessutom vid understationerna: Sexton verk-
mästare, tre elförmän, tjugufyra förmän
samt (vid 1952 års början) 78 arbetare.

Kraftverk.

Värtaverket.

Värtan; kontoret: t. 62 44 23, 62 44 24
kontrollrummet: t. 62 44 47; maskin-
mästarkontoret: t. 60 40 29.

Driftsingenjör (32).

Gustavsson, F. H., tjl. (se nedan), tf. Svedblad,
P. T.

Ingenjör (28).

Svedblad, P. T., tjl. (se ovan); tf. Ohlsson, B. O.

Biträdande ingenjör (24).

Kåberg, S. G.

Förste maskinmästare (23).

Thorell, G. A.

Öververkmästare (22).

Eriksson, G. L. Hj.

Konstruktörer (21).

Larsson, P.-A.; en vakant (Ex.).

Maskinmästare (21).

Söderman, J. F.; Ericsson, A. E.; Holmgren, A.

Förste verkmästare (21).

Sjöberg, C. H.; Johansson, K. R.; Wallén, H. E.
G.; en vakant.

Ritare (19).

Isgren, N. E.

Sex maskinmästare, sexton förste ma-
skinister, sju verkmästare, sju förmän, tre
elmästarbiträden, ett biträde, en portvakt
samt (vid 1952 års början) 182 arbetare.

Kammarsskrivare (20).

Trotter, J. K.

Ett första kontorsbiträde, ett kontors-
biträde, ett expeditjonsvaktsbiträde.

För utredning av kommunala ångkraftverk.

Förste ingenjör (19,200 kr.).

Gustavsson, F. H.

Ingenjör (9,684 kr.)

Lilljeqvist, J. G. H.

Konstruktörer (6,864 kr.).

Rudgård, L. T. R.; en vakant.

Untraverket.

Postadress: Orrskog; t. Tierp 57 och 287.

Ingenjör (28).

Lindborg, D. E.

Öververkmästare (22)

(nuv. inneh. g 17).

Eriksson, A. A.

Förste kammarsskrivare (22).

Lanbert, K. G. L.

Fyra verkmästare, fyra förmän, ett el-
mästarbiträde samt (vid 1952 års början) 29
arbetare.

Elektrisk anläggningsavdelning.

Förste ingenjör (B 13).

Ryman, E. S.

Byråingenjör (Ex. 32).

Brismar, E. G.

Ingenjörer (28).

Brismar, E. G., tjl. (se ovan); Landén, K.-I.;
Berglund, E. M.; Larsson, J. E. (Ex.).

Biträdande ingenjörer (24).

Larsson, J. E., tjl. (se ovan), tf. Löfman, L. G.;
Ericson, N. B.; Frisk, E. Hj. Hj:son; Hall,
G. L. A. (Ex.).

Konstruktörer (21).

Lantz, C. A.; Hamström, C. H.; Jensen, B. O. H.; Löfman, L. G., tjl. (se ovan), *tf.* Gustafsson, B. G. F.; Sköld, E. W.; Hammarberg, L. B.; Larsson, E. (Ex.); en vakant, *tf.* Eriksson, G. J.

Ritare (19).

Larsson, E., tjl. (se ovan); *tf.* Broman, B. S.; Kindahl, H. S.; Olsson, S.-T. J.; Eriksson, G. J., tjl. (se ovan), *tf.* Ramsell, H. A.; Ljungberg, K. Å.; Gustafsson, B. G. F., tjl. (se ovan), *tf.* Holm, P. A.; Fristedt, J. E.; Hökstedt, G. E. M.; Kihlberg, S.-E. (Ex.); Berglund, K.-E. (Ex.); Hellström, S. (Ex.); en vakant.

Nio *ritare*, ett *biträde*, ett *expeditions-vaktsbiträde*.

Öververkmästare (22).

Sahlin, K. S. J.

Förste verkmästare (21).

Sjöström, J. F.; Godström, G. O.; Lundberg, B. D.
Fyra *verkmästare*, en *förman*, ett *el-mästarbiträde* samt (vid 1952 års början) 55 arbetare.

*Ledningsnät och offentlig belysning.**Förste ingenjör* (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Block, J. L.

Byråingenjör (32).

Larsson, K. Elov.

Arbetschef (32).

Åke, N. O.

Ingenjörer (28).

Bergstedt, A. E.; Nordin, B. F.; Sundström, Y. H.

Biträdande ingenjörer (24).

Igelström, H. V.; en vakant (Ex).

Underingenjör (22)

Persson-Sjörs, J. A.

Förste kammarsskrivare (22).

Ramberg, J. S.

Kammarsskrivare (20).

Runblom, K. G. H., tjl. (se sid. 240); Rapp, A. M.

Föreståndare för kartbyrå (20)

(nuv. inneh. g 15).

Asplund, G. A.

Ritare (19).

Sandell, F. E. W.; Iværus, K. Y. L.; Djurberg, K.-E.; Thermanius, J. R. V. I. (Ex).

Åtta *ritare*, ett *första ritbiträde*, aderton *ritbiträden*, ett *första kontorsbiträde*, ett *kontorsbiträde*.

Öververkmästare (22).

Gårdhner, C. L. S.; Bengtsson, J. A.

Förste verkmästare (21).

Engström, F. J.; Damberg, O. E.; Blücher, K. T.; Sandelin, H. R.; Pehrson, K. O.; Larsson, H. W.; Johansson, S. A.; Nilsson, J. K.

Tjuguttre *verkmästare*, sju *förmän*, tretton *el-mästarbiträden*, tre *biträden*, tio *expeditionsvaktsbiträden* samt (vid 1952 års början) 287 arbetare.

*Mekanisk verkstad m. m.**Ingenjör* (28).

Hogen, K.

Öververkmästare (22).

Johnson, A. F.

Förste verkmästare (21).

Jakobsson, J. R.

Tre *verkmästare*, två *automobilförare* samt (vid 1952 års början) 80 arbetare.

*Inköp och förråd.**Intendent* (2 kl.) (30).

Stenrot, J. A. T.

Kamrerare (26).

Welin, H.

Biträdande ingenjör (24).

Molitor, A. W.

Biträdande ingenjör (Ex. 24).

Danielsson, J. Hj.

Förste kammarsskrivare (22).

Svartengren, C. A.¹⁾; Thunholm, D. N. V.¹⁾; Lagerquist, K. H.

Kammarsskrivare (20).

Söderlind, R. D.²⁾; Broström, T.; Eriksson, E. H. Gustafson, T.; Allmér, K. G.

Kontorsassistent (18).

Abeleen, J. G. A., tjl. (se sid. 498); Adolfsson, E. G., tjl. (se sid. 71), *tf.* Oddner, F. M.;

¹⁾ Åttnjuter avlöning enligt g 17.

²⁾ Åttnjuter avlöning enligt g 15.

Ericsson, B.; Grener, N. I.; Bengtsson, B. R.; Dahlberg, K.-G.; Lefrell, E. G.

Två *elförmän*, en *förste kontorist*, en *kontorsskrivare*, ett *elmästarbiträde*, två *första kontorsbiträden*, sex *kontorsbiträden*, två *kopister*, en *expeditionsvakt*, två *expeditionsvaktsbiträden*.

Huvudförrådet.

Kungstensgatan 23, Va.

En *förrådsmästare*, tre *elförmän*, sex *elmästarbiträden* samt (vid 1952 års början) 17 *förrådsarbetare*.

Bromma-, Enskede-, Tule-, Värta- och Älsjöförråden, se ovan.

Untraförrådet.

Se Untraverket.

Byggnadsavdelning.

Arbetschef (32).

Åkermark, J. Hj. T., tjl. (se sid. 246).

Ingenjör (28).

Eigert, R. E.

Byggnadsingenjörer (26).

Barke, K. F.; Samuelsson, R.

Biträdande ingenjör (Ex. 24).

Carlqvist, G. A.

Konstruktörer (21).

Carlqvist, G. A., tjl. (se ovan), *tf.* Malmberg, K. H.; Magnusson, J. E. (Ex).

Förste verkmästare (21).

Andersson, G. A.; Grundsten, H. A. E. (Ex.).

Ritare (19).

Malmberg, K. H., tjl. (se ovan); Foberg, G. J.; Magnusson, J. E., tjl. (se ovan). *tf.* Rydberg, B. W. G.; Jacobson, H.; Ahlin, T. I.; Wahlström, J. A. E.; Andersson, E. L.; Nimer, E. R. (Ex.).

En *verkmästare*, fyra *förmän*, en *elförman*, två *första ritbiträden*, ett *ritbiträde*, ett *elmästarbiträde* samt (vid 1952 års början) 35 *arbetare*.

Distribution.

(Omfattar avdelningarna för distribution, abonnentavräkning, taxor, ackvisition och upplysning.)

Chefsingenjör (B 19).

Tennander, S. A. V. (förrordn. t. o. m. 31/s 1955).

Ingenjör (28).

Vakant.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Vakant, *tf.* Grandell, J. G.

Distributionens första avdelning.

Förste ingenjör (B 13)

(nuv. inneh. g 24).

Lundberg, T.

Ingenjörer (28).

Egnell, E. A.; Wrangel, H. W.

Biträdande ingenjör (24).

Rosenqvist, C. A. B.; en vakant.

Underingenjörer (22).

Fällman, C. R.; Lindahl, V. E.; Svensson, L. H. V.; Selander, J. T. A.

Besiktningsmän (20).

Fällman, C. H.; Hagström, N. B. L.; Wennersten, B. F. H.; Beckman, B. S.; Elving, S. U.; Waldebeck, L. O. Z. (Ex.).

Förste verkmästare (21).

Almsäter, W. V.; Lindeberg, H. W.; Godeau, N. F. W.; Egræus, N. A.

Mätartekniker (19).

Schwalbe, N. P. T.

Tretton *verkmästare*, tre *elförmän*, två *förmän*, tre *elmästarbiträden* samt (vid 1952 års början) 98 *arbetare*.

Förste kammarskrivare (22).

Kristoffersson, J., tjl. (se sid. 236), *tf.* Runblom, K. G. H.

Kammarskrivare (20).

Wisell, E. B.; Nilsson, E. G.

Kontorsassistenter (18).

Holmquist, N. O. E.; Jakobsson, S. E.; Eneroth, Wanda C.

Två *ritare*, en *förste kontorist*, två *ritbiträden*, fem *första kontorsbiträden*, sex *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*, tio *expeditionsvaktsbiträden*.

Distributionens andra avdelning.

Förste ingenjör (B 13).

Welmer, P. G.

Ingenjör (28).

Björklund, S. O.

Biträdande ingenjör (Ex. 24).

Vakant.

Underingenjör (22).

Kjellberg, G. R.

Förste kammarsskrivare (22).

Grandell, J. G., tjl. (se sid. 240), *tf.* Karlén, K.
Hj. H.; Wirén, C. G. L.

Kammarsskrivare (20).

Karlén, K. Hj. H., tjl. (se ovan), *tf.* Hansell,
B. G.; Malmström, C. H.; Jerrstedt, L. Å.
(Ex.).

Kontorsassistent (18).

Jansson, K.-A. G.

En *förste kontorist*, sju *elmästarbiträden*, en *kontorsskrivare*, sju *första kontorsbiträden*, trettioen *kontorsbiträden*, två *expeditionsvakter*, två *expeditionsvaksbiträden*.

Abbonenttjänst.

Brunkebergstorg 24, C.

Utställningsföreståndare (22).

Sjöqvist, F. R.

Ackvisitör (20).

Porne, T. F.

Ett *första utställningsbiträde*, en *hems-konsulent*, ett *utställningsbiträde*, ett *första kontorsbiträde*, ett *expeditionsvaksbiträde*.

Avläsning och abonnentavräkning.

Intendent (2 kl.) (30).

Gilljam, E. W.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Lindbergh, E. L.

Förste kammarsskrivare (22).

Schönhult, S. I. M.; Rydberg, W. O.; Möller, E.
O. V.; Millstein, O. F. M.

Kammarsskrivare (20).

Löfgren, K. R.; Widegren, E. M.; Molin, G. P.;
Jonsson, T. A.; Johnson, J. A. G.; Halling, G.
K.; O'Konor, K. E.; Lejdström, H. E. C. J.;
Hülphers, S. F.; Hofstedt, J. E.

Kontorsassistenter (18).

Johannison, G. W.¹⁾; Hansell, B. G., tjl. (se ovan);
Sandberg, E. A. M., tjl. (se sid. 130), *tf.*

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt g 13.

Sjöstedt, T. Margit; Barfvestam, K. G.; Jerrstedt, L. Å., tjl. (se ovan), *tf.* Truving, R. U. I.; Mesterton, f. Åberg, Ingrid S.; Erikson, Karin L. D.; en vakant.

Förste kontorsskrivare (16).

Andersson, K. A.; Carleson, f. Andersson, Elin H.

Mätarkontrollant (19).

Berg, O. A.

Tio *uppbördsförmän*, åtta *centraluppbördsförmän*, etthundraelva *uppbördsförmän*, tre *kontorsskrivare*, en *förste expeditiionsvakt*, trettioen *första kontorsbiträden*, en *expeditiionsvakt*, nittioen *kontorsbiträden*, elva *expeditiionsvaksbiträden*.

Diverse personal vid förvaltningsbyggnaden.

Två *värmeledningsskötare*, tre *portvakter* samt (vid 1952 års början) 20 *stüderskor*.

Desutom vid elektricitetsverket följande vakanta tjänster, på vilka förordnande icke utfärdats:

En *kammarsskrivare*, en *kontorsskrivare*, ett *elmästarbiträde*, ett *första kontorsbiträde*, en *kopist*.

Belysning av gator och allmänna platser.

Elektricitetsverket ombesörjer elektrisk belysning av gator och allmänna platser.

Antalet för gatubelysning avsedda elektriska lampor utgjorde vid 1951 års slut 37,930 st., däruv 179 st. kvicksilverlampor, 217 st. blandljuslampor och 100 st. natriumlampor. Den elektriska gatubelysningen tändes och släckes av stationspersonalen genom ett fjärrmanöversystem, vilket år 1951 visade en brinntid av 3,882 timmar. Tillsynen av gatubelysningen och verkställandet av erforderliga lampphyten ombesörjes av cirka 23 lampskötare.

Stat år 1952. (Offentlig belysning.) Utgifter: driftbudgeten (förutom strömförbrukning) 1,837,000 kr.

Vatten-, gas- och elektricitetsledningsentreprenörer.

Fullständig förteckning över av industriverkstyrelsen antagna gas-, vatten- och elektricitetsledningsentreprenörer återfinnes i telefonkatalogens yrkesregister samt i adresskalendern.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Katarinavägen 13 A och Stadsgården 14—16 (postadress: Stockholm 15; postgirokonto nr 3115); t. 44 09 20 (8,30—17, lördagar och dag före helgdag 8,30—14); (efter kontorstid de telefonlinjer, som angivas i telefonkatalogen; jfr ock nedan för vissa tjänstemän). Styrelsen sammanträder i regel varannan helgfri måndag kl. 10.

I gamla tider fanns i Stockholm en institution, »kommitterade över börs-, bro- och hamnbyggnader», som bl. a. handlade vissa ärenden rörande hamnen. Dessa kommitterades uppgifter övertogs år 1846 av den då inrättade drätselkommissionen. Under dennas inseende inrättades bl. a. en kajbyggnadsdirektion och en slussplansstyrelse. Efter drätselnämndens inrättande år 1864 handlades frågor rörande stadens hamnväsende av denna nämnd. År 1875 väcktes ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilket emellertid avlogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att tillsätta särskilda delegerade för handläggning av hamnärenden (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter motion om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, *Stockholms stads hamnstyrelse*, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommitterade för hamnväsendets om-

organisation utarbetat förslag utfärdades ny instruktion för hamnstyrelsen den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). År 1921 ändrades hamnstyrelsens sammansättning därhän att, utöver de av stadsfullmäktige valda, k. m:t och Stockholms handelskammare skulle utse vardera en ledamot (jfr nedan).

I anslutning till den kommunala omorganisationen år 1940 antogs stadsfullmäktige den 23 september samma år ny, av överståthållarämbetet den 3 mars 1941 fastställd instruktion för hamnstyrelsen. Rörande styrelsens sammansättning har k. m:t den 31 januari 1941 fastställt särskilda bestämmelser, vilka i sak överensstämma med de år 1921 vidtagna ändringarna.

Genom utslag den 13 januari 1941 har Österbygdens vattendomstol lämnat Stockholms stad tillstånd att till förmån för farlederna genom staden mellan Mälaren och Saltsjön verkställa reglering av vattnets avrinning ur Mälaren. Regleringen skulle verkställas i två etapper, den första avseende en partiell och den andra en fullständig reglering av vattenavrinningen. Arbetena för genomförande av den partiella regleringen blevo i huvudsak avslutade under år 1942.

Handhavandet av småbåts-(lustbåts)styrelsen i hamnen ombesörjes fr. o. m. den 1 januari 1945 av idrotts- och friluftsstyrelsen (se sid. 219).

Genom stadsfullmäktiges beslut den 16 december 1946 har uppdragits åt hamnstyrelsen att fr. o. m. den 1 januari 1947 övertaga förvaltningen av sjöflygplatsen Lindarängen.

Den 22 januari 1948 har stadskollegiet beslutit tillsätta en kommitté för utredning av frågan om hamnens utbyggnad och därmed sammanhängande spörsmål (se sid. 499).

Hamnstyrelsen handhar skötseln av stadens hamnväsen. Det åligger styrelsen i sådant avseende att sörja för att hamnrörelsens behov av nya hamnanläggningar med tillhörande anstalter, redskap och materiel samt av isbrytarfartyg och dylikt bliva tillgodosedda; att ombesörja nybyggnad, underhåll och förvaltning av ham-

ens anläggningar och anstalter, husbyggnader, kanaler och slussar; att förvalta hamnens fastigheter och områden; att ombesörja hamnrörelsens drift och handlägga ärenden rörande den allmänna belysningen å hamnområden; att upprätta och stadsfullmäktiges prövning underställa förslag till taxor å hamnavgifter, avgifter för kvarliggande gods, slussavgifter samt kanal- och broavgifter, hamnordning och andra allmänna trafikföreskrifter samt själv utfärda ordningsföreskrifter och taxor för begagnande av stadens för hamnrörelsen gjorda anläggningar samt redskap och materiel; att uppbära hamnväsendet tillkommande avgifter ävensom att verkställa nybyggnad och ombesörja underhåll av broar samt att öva inseeende över stadens till tullverket upplåtna byggnader, ombesörja deras underhåll och verkställa motsvarande nybyggnader.

Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av k. mt., en av Stockholms handelskammare samt fyra av stadsfullmäktige. För vardera av de av k. mt. och Stockholms handelskammare utsedda ledamöterna tillsättes i enahanda ordning en suppleant. För övriga ledamöter väljas stadsfullmäktige fyra suppleanter. Styrelsen utses årligen inom sig en vice ordförande.

Under hamnstyrelsens lyder hamnförvaltningen, vars chef är hamndirektören, vilken har ledningen och överinseendet av hamnrörelsen och hamnen.

De hamnstyrelsens åliggande uppgifterna handläggas fr. o. m. den 1 januari 1938 under hamndirektören å fem avdelningar, nämligen räkenskapskontoret för räkenskaper, upplåtelse och förvaltning av fastigheter, tomter o. d. och personalärenden, hamnkassakontoret för kassarörelse och uppbörd, hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt maskinavdelningen för underhåll och drift av hamnkranar, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar m. m.

Stockholms hamn utgöres av de hamnanläggningar och vattenområden, som äro belägna inom Stockholms hamnområde, vars gränser äro av k. mt. fastställda den 27 september 1878, 15 juli 1881, 1 mars 1912, 14 februari 1919, 1 februari 1924, 3 februari 1928 och 5 juli 1929 (se karta sid. 656). Hamnen består av två i förvaltningshänseende skilda delar, tullhamnen och frihamnen. Den förra förvaltas av hamnstyrelsen, den senare beträffande anläggningarna av hamnstyrelsen men i avseende å rörelsen av Stockholms frihamnsaktiebolag (se sid. 523). Stockholms hamn har en kajsträcka av 18,392 m. Hamnens vattenområde omfattar c:a 1,450 hektar och dess markområde 201 hektar. Sammanlagda golvarealen för godsuppläggning i av hamnen uppförda varuskjul, magasin och tullbyggnader utgör 128,700 kvm. Hamnens

järnvägsspår hava en sammanlagd längd av 69,133 m; 10,653 längdmeter kaj är försedd med kranspår. Hamnstyrelsen har 146 kranar.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av ÖÅ 3 mars 1941 (Kf 1940: nr 66). K. brev 31 jan. 1941 med särskild föreskrift rör. sammansättningen av Stockholms stads hamnstyrelse (Kf 1940: nr 65). Instruktion för hamndirektören, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923 (Kf 1923: nr 19), med ändr. 1 dec. 1936.

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 29,745,815 kr. (därav engångs 433,600 kr.), kapitalbudgeten, av länemedel, i linjen 8,139,700 kr., inom linjen 3,283,900 kr., dessutom förslagsmedel 2,221,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 29,039,116 kr.

Hamnstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset efter överenskommelse.

Vice ordförande.

Stridsberg, H. A., ombudsman (utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

***Aronsson, G. A.**, köpman (utsedd av stadsfullm.).

***Ericsson, C. E.**, direktör (utsedd av k. mt.).

Lamm, O. H., generalkonsul (utsedd av Stockholms handelskammare).

Nordin, E. A., kontorschef, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

***Sundin, T. W.**, tullpackhusförmän (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter. 1)

***Larsson, E. R.**, ombudsman (utsedd av k. mt.).

Leffler, J. O., direktör (utsedd av stadsfullm.).

***Lindskog, C. P. F.**, avdelningschef (utsedd av stadsfullm.).

Ljung, A. J. H., förrådsarbetare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

***Löfgren, H. S.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

1) Vid förfall för ordföranden inträder i första hand suppleanten hr Leffler och därefter suppleanterna hrr Löfgren, Lindskog och Ljung, för hr Nordin i första hand hr Löfgren och därefter hrr Leffler, Lindskog och Ljung samt för de övriga av stadsfullmäktige valda ledamöterna hrr Lindskog, Ljung, Leffler och Löfgren i nu nämnd ordning.

Orre, O. S. W., direktör, stadsfullm. (utsedd av Stockholms handelskammare).

Hamnstyrelsens delegerade.

Agrenius, G. B., ordf.; Stridsberg, H. A., vice ordf.

Sekreterare.

Nordström, A. A. T., sekreterare (se nedan); t. 44 09 20; mottagningstid: 10—11.

Revisorer.

Stadsfullmäktige utse årligen i december tre revisorer jämte två suppleanter för granskning av hamnstyrelsens räkenskaper och förvaltning under nästföljande år.

Ericsson, E. G., kontorsassistent, ordf.

Lindestam, K. W., kassör.

Sjöquist, D. G., f. d. byrådirektör.

Suppleanter:

Crammer, S. Å. L., ombudsman.

Ericsson, O. E., kamrerare.

Hamnstyrelsens taxekommitté.

Den 16 december 1946 beslöt hamnstyrelsen tillsätta en kommitté av fem ledamöter för att verkställa revision av gällande hamn-, kanal- och slusstaxor i Stockholm. En representant för Stockholms rederiförening skulle deltaga i kommitténs arbete. Val av ledamöter ägde rum samma dag.

Ledamöter.

Ericsson, C. E., direktör, Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm., Linder, N. H. H., hamndirektör, Stridsberg, H. A., ombudsman (representanter för hamnstyrelsen); Orre, O. S. W., direktör, stadsfullm. (representant för Stockholms rederiförening).

Sekreterare.

Nordström, A. A. T., sekreterare.

Kommittén för stadens hamnutredning.

Se under kommittéer, sid. 499.

Central förvaltning.

Katarinavägen 13 A, 3 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 4,764,396 kr. (därav engångs 53,400 kr.); inkomster: driftbudgeten 4,764,396 kr.

Hamndirektör (B 21).

Linder, N. H. H. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1957); mottagningstid: 10—12.

Hamndirektörens kansli.

Sekreterare (30).

Nordström, A. A. T.

Förste kontorsskrivare (16).

Forsberg, Ingrid M.

Förste expeditionsvakt (12).

Westerdahl, E. O.

En telefonist.

Räkenskapskontoret.

Katarinavägen 13 A, 3 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14), t. 44 09 28 (övriga tider).

Räkenskapskontoret åligger bl. a. att ombesörja förandet av nödiga räkenskaper, att handhava personalärenden, att öva tillsyn över att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter samt att handhava upplåtelse och förvaltningen av till hamnen hörande byggnader, områden och annan egendom, i den mån detta ej åligger annan avdelning.

Instruktion. Instruktion för [hamn]kamreraren, fastställd av hamnstyrelsen 11 maj 1923.

Kamrerare (1 kl.) (30).

Sundmark, N. W. A.; mottagningstid: 10—12.

Förste kammarsskrivare (22).

Nyström, K. G.; Jacobsson, E. H., tj. (se sid. 229), tf. Larsson, T. A.

Kammarsskrivare (20).

Vakant, tf. Hannéll, L. B.

Kontorsassistenter (18).

Farman, C. H., tj. (se sid. 245), tf. Carlsson, B. J. S.; Hannéll, L. B., tj. (se ovan), tf. Westergren, C. E.

En *förste kontorsskrivare*, tre *första kontorsbiträden*, ett *kontorsbiträde*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaktsbiträde*.

Hamnkassakontoret.

Katarinavägen 13 A, n. b.; t. 44 09 20; expeditionstid: 9—16 (lördagar och dag före helgdag 9—14); t. 44 09 27 (övriga tider).

Hamnkassakontoret ombesörjer debitering och uppbörd av hamnen tillkommande avgifter med undantag av hamnavgifter för varor, ankommande från utrikes ort, samt av transitmagasinshyror, vilka avgifter uppbäras av tullverket.

Författningar. Taxa å hamnavgifter i Stockholm 18 nov. 1938, med ändr. (Kf 1938: nr 42; 1950: nr 27). Fortsatt tillämpning av viss förhöjning i taxan å hamnavgifter i Stockholm 25 april 1952 för tiden 1 maj—31 december 1952. Bestämmelser ang. uppbörd av hamnavgifter i Stockholms tullhamn, fastställda av hamnstyrelsen 16 dec. 1936, med ändr. 29 nov. 1938. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt av ÖA 2 april 1903. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av ÖA 7 jan. 1952 (Kf 1952: nr 1).

Uppbördschef (26).

Sundmark, O. F.

Förste kammarskrivare och kassör (22).

Åberg, P.

Förste kammarskrivare (22).

Borgstedt, G. V. R.

Kammarskrivare (20).

Larsson, T. A., tjl. (se sid. 244), *tf.* Farman, C. H.; Aulander, S. E.

Kontorsassistenter (18).

Hagström, D. G.; Ramsin, B.; Hesselgren, K. F.

En *kontorsskrivare*, två *första kontorsbiträden*, åtta *kontorsbiträden*, två *expeditionsvakter*, ett *hamnfogdebiträde*, en *uppbördsman*.

Hamnkontoret.

Stadsgården 14—16, 2 tr.; t. 44 09 20 (8,30—17), 44 09 21, 44 09 22 (övriga tider); expeditionstid: 8—17, lördagar och dag före helgdag 8—14.

Hamnkontoret handhar hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden samt övervakar efterlevnaden av för hamnen gällande föreskrifter.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnavdelningen, är inrättad för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten (se sid. 102).

Författningar. Hamnordning för Stockholm, fastställd av ÖA 15 juni 1921, med ändr. (Kf 1924: nr 90; 1948: nr 36). ÖA:s kung. 10 sept. 1937 med föreskrifter om fartbegränsning i allmänna farleder inom Stockholms stads område, med ändr. 9 mars 1938, 21 maj och 31 juli 1947, 13 juni 1950 samt 1 nov. 1951. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av ÖA 18 febr. 1924. Instruktion för hamnmästarna, fastställd av hamnstyrelsen 3 juli 1923. Instruktion för hamnlotsarna, fastställd av hamnstyrelsen 14 mars 1923. Instruktion för hamnförmännen, fastställd av hamnstyrelsen 22 dec. 1924. Taxa å hamnlotsavgifter inom Stockholms hamnområde, fastställd av ÖA 22 dec. 1951 (Kf 1951: nr 67). Taxa för gods, som efter viss tid kvarligger å stadens kajer m. m., fastställd av ÖA 31 dec. 1924, med ändr. Särskilda taxor för uppläggning av gods i Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen 26 nov. 1924, med ändr. Taxa för begagnande av stockar, landgångar, bockar och vedmätt, fastställd av hamnstyrelsen 1 dec. 1936, med ändr. Föreskrifter och taxor för begagnande av hamnkranar och annan hamnmateriel tillhöriga Stockholms hamn, fastställda av hamnstyrelsen 30 maj 1939, med ändr. Taxa å hamnspåragifter, fastställd av hamnstyrelsen 17 dec. 1938, med ändr.

Hamnkaptén (35).

Hermansson, K. A. H. (förordn. t. o. m. ^{31/7} 1956); t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 29 (övr. tider); träffas säkrast 15—16.

Kammarskrivare (20).

Nilsson, B. A.

Hamnmästare (22).

Planman, G. A., träffas säkrast 10—11,30 och 15—16,30; t. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 22 (övr. tider); Törnström, G. L. (hamnkontoret, Värtan, t. 61 14 60, 62 40 24), träffas säkrast 9,30—11 och 15—16,30.

Hamnlotsar (22).

Tel. 44 09 20 (8,30—16,30), 44 09 23 (övr. tider).

Nordström, K. E.; Söderman, J. H.; Nordgren, P. J.; Larsson, A. B.; Röhl, R. R. E.; Du Bois, S. O.; Frånlund, F. E. J.; Sundberg, E. O. G.

En *förste kontorist*, fyra *kontorister*, ett *första kontorsbiträde*, en *maskinchef*, en *förste maskinist*, sexton *hamnförmän*, en *motorbåtsförare*.

Isbrytarfartygen.

Tel. 62 26 13.

Stockholms stad äger två isbrytarfartyg, »Isbrytaren I» och »Isbrytaren II».

Befälhavare.

Befälhavare å Isbrytaren I och Isbrytaren II utses för varje gång resp. fartyg sättes i verksamhet.

Maskinpersonal (se ovan). Övrig personal tillfälligt anställd.

Hamnbyggnadsavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 4 tr.; t. 44 09 20 (8,30—17; övriga tider, till vissa tjänstemän, se nedan); expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Hamnbyggnadsavdelningen handhar nybyggnad och underhåll av hamnanläggningar i såväl tullhamnen som frihamnen, ävensom av under hamnstyrelsens förvaltning ställda byggnader, slussar, kanaler och andra anläggningar samt broar. Den 17 december 1943 beslöt stadsfullmäktige att brokonstruktions- och brobyggnadsarbeten skulle successivt, så snart förhållandena det medgäve, sammanföras hos gatukontoret.

Instruktion. Instruktion för överingenjören vid hamnstyrelsens hamnbyggnadsavdelning (hamnbyggnadschefen), fastställd av hamnstyrelsen 29 april 1941.

Överingenjör (hamnbyggnadschef) (B 17).

Wickert, K. A. (förordn. t. o. m. 30/6 1953); mottagningstid: 14—16.

Förste ingenjörer (B 13).

Kasarnovsky, S.; en vakant, *tf.* Åkermark, J. Hj. T.; en vakant, *tf.* Lundahl, E. J.; mottagningstid: 14—16.

Byråingenjörer (32).

Kvarnsell, G. B.; t. 42 05 13; Enekull, T. E.; Leimdörfer, P.; Kullgren, M. F.

Ingenjörer (28).

Huldgren, B. L. II.; t. 40 35 81 (Mälarvarvet); Lundahl, E. J., tjl. (se ovan); Petersson, S. E.; Sabelström, S. C. B. (t. 42 35 55); Rinkert, J. A. T.; Heijkenskjöld, C. L.; Bial, F. R.; Grandell, C. E. G., tillf.

Kamrerare (3 kl.) (26).

Leijon, R. M.

Biträdande ingenjörer (24).

Idestrom, S. A. M.; Ericsson, K.-O. E., tjl. (se sid. 199), *tf.* Bodin, C.-A.; Petersson, E. G. Hj., tjl. (se sid. 231), *tf.* Månsson, M. L.; Almqvist, G. F.; Tall, G. N. A.; Avander, A. E.; en vakant, *tf.* Gyllfors, L.-G. H.

Tillfällig biträdande ingenjör (24). Sandberg, R. S.

Underingenjörer (22).

Sjösteen, R. O.; Jurdahl, K. B.; Gustafson, J. I.; Lindström, B. E.; Fridsberg, G. F.; Dunger, C.-G.

Förrådsförvaltare (2 kl.) (22).

Söderkvist, G. A.; t. 44 09 20 (8,30—16,15), 44 09 25 (övr. tider).

Öververkmästare (22).

Schwartz, G. E. (t. 43 14 89); Bergström, B. A. (t. 61 00 24); Lööf, F. W. (t. 43 04 89); Lilja, B. E. (t. 62 23 96); Bennäck, A. I. (t. 40 91 05).

Kammarskrivare (20).

Almqvist, G. E.; t. 43 36 16 (Mälarvarvet).

Kontorsassistenter (18).

Gustafson, A. L. F.; t. 61 24 65 (varvet å Djurgården); Niklasson, G. H. R.

Sex ritare, ett ritbiträde.

Fem *förste kontorister*, en *kontorsskrivare*, elva *kontorister*, ett *första kontorsbiträde*, tre *kontorsbiträden*, en *expeditionsvakt*, ett *expeditionsvaksbiträde*, tio *förste verkmästare*, åtta *verkmästare*, två *förrådsförmän* (3 kl.), två *bogserbåtsbefälhavare*, en *förste muddermästare*, två *muddermästare*, två *förrådsförmän*, sex *förmän*, tre *verkmästarebiträden* samt (vid 1952 års början) 357 arbetare.

Maskinavdelningen.

Katarinavägen 13 A, 5 tr.; t. 44 09 20; expeditionstid: 8,30—16,15 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); t. 44 09 26 (övriga tider).

Maskinavdelningen handhar maskinella nybyggnader samt drift och underhåll av hamnkranar, kranreparationsverkstäder, rörliga broar, hissar, elektriska anläggningar och slussmaskinerier m. m.

Instruktion. Instruktion för förste ingenjören vid hamnstyrelsens maskinavdelning (maskinavdelningschefen), fastställd av hamnstyrelsen 26 mars 1941.

Förste ingenjör (maskinavdelningschef) (B 13).

Hedlund, P. A.; mottagningstid: 13,30—14.

Ingenjörer (28).

Emling, E. O. H.; Liebenthal, R. T. H.; Heiner, A.; Sahlberg, Å. I.

Biträdande ingenjör (24).

Boström, S. E.

Konstruktör (21).

Hagberg, A. H. S.

Öververkmästare (22).

Söderström, G. W.; t. 44 09 20 (8,45—16,30); 44 09 26 (övr. tider).

Kontorsassistent (18).

Mac Whooll, G. T.

Fem kontorister, ett första kontorsbiträde, ett kontorsbiträde, ett expeditionsvaktsbiträde, en ritare, fem förste verk-mästare, en förste maskinist, två hiss-förare samt (vid 1952 års början) 200 arbetare.

Stadens personhiss vid Söderbergs
Trappor i Stadsgården.
(Stadsgårdshissen.)

Hissen trafikeras varje söckendag, utom
lördagar samt midsommar-, jul- och ny-
årsafton, 6,30—17,30; lördagar samt mid-
sommar-, jul- och nyårsafton 6,30—15,30.

Avgiften för färd i hissen utgör enligt över-
ståthållarämbetets kungörelse den 13 januari
1938 5 öre för uppfärd och 5 öre för nedfärd.

Reglemente m. m. Reglemente ang. tra-
fiken med stadens hiss vid Söderbergs Trappor,
fastställt av ÖA 18 dec. 1907, med ändr. 13 jan.
1938. ÖA:s kung. 31 jan. 1950 ang. öppet-
hållande av stadens hiss vid Söderbergs Trappor.

Två hissförare (se ovan).

Slussarna.

År 1634 byggdes i Söderströms södra ström-
fåra en sluss av trä, vilken därpå åren 1639—
1642 ombyggdes och bekläddes med tegel. Den
första slussordningen utfärdades i september 1642.
Slussen ombyggdes och utvidgades sedan vid
flera tillfällen (bl. a. på 1740-talet av Polhem).
Då slussen sedermera blev för liten för den
växande sjöfarten, anlades en ny slussbyggnad
i den norra strömfåran och denna, den hittills-
varande slussen vid Karl Johans Torg, blev fär-
dig år 1850.

Sedan stadsfullmäktige den 30 mars 1931
beslutit en genomgripande omreglering av sluss-
området vid Karl Johans Torg, har ny sluss
anlagts därstädes c:a 45 meter söder om den
tidigare slussgraven, vilken i samband därmed
förändrats till avtappningskanal. Samtidigt har
slussen överbyggts med fasta broar på en höjd
av 5,4 meter över Mälarens medelvattenyta,
vilket medfört att slussen numera erhållit en
mycket begränsad användning för handelssjö-
farten.

Slussen vid Skanstull (Hammarbyslussen) har
anlagts i samband med Hammarbyledens utfö-
rande. Den öppnades provisoriskt den 1 maj
1926 och invigdes den 25 november 1929.

I sammanhang med utförande av en farled
mellan Hammarby sjö och Långsjön (i Nacka)
har en mindre sluss (avsedd för fartyg om högst
1,5 meters djupgående) av staden anlagts i
Sicklasundet. Denna öppnades för trafik den
1 oktober 1930.

Slusskontoret vid Karl Johansslussen.

Karl Johans Torg, Sö.; t. 43 43 13; tider
för slussning under tiden den 1 januari
—den 30 april och den 1 oktober—den 31
december söckendagar mellan klockan 7—
13 och 14—17 (sön- och helgdagar hålles
slussen stängd), under tiden den 1 maj—
den 30 september söckendagar, utom lör-
dagar och dag före helgdag, mellan klockan
7—13 och 14—17, lördagar och dag före
helgdag mellan klockan 7—13 och 14—22
samt sön- och helgdagar mellan klockan
8—22.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för genom-
fart av Karl Johansslussen fastställd av k. kom-
merskollegium 25 okt. 1951. Ordningsföreskrifter
för Karl Johansslussen, fastställda av ÖA 6
april 1936.

Slusskontoret vid Hammarbyslussen.

Skanstull, Sö.; t. expeditionen: 40 93 49;
slussvakterna: 41 14 27; expeditionstid:
hela dygnet.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för genom-
fart av Hammarbyslussen fastställd av k. kom-
merskollegium 25 okt. 1951. Föreskrifter för
trafikerande av Hammarbyleden, fastställda av
ÖA 16 mars 1944, med ändr.

Slussförman (15).

Lindeborg, E. V.

Två förste kontorister (därav en tilläggs-
arvode med 708 kr. för år), sex slussvakter.

Sicklaslussen.

Tel. 42 08 46; expeditionstid: alla dagar
8—18.

Taxa. Taxa å avgifter för genomfart av
Sicklaslussen fastställd av k. m:t 31 mars 1944,
med av k. kommerskollegium 18 dec. 1950 för-
längd giltighet t. v. intill utgången av år 1952.

En slussvakt (fri bostad).

Kanalerne.

Till hamnstyrelsen höra tre kanaler, Ål-
kistans kanal, Djurgårdsbrunnskanalen och Karl-
bergskanalen.

Ålkistans kanal.

Sedan landsvägsbron över Ålkistekanalen år
1936 ersatts med fast bro, hava avgifterna för
passage genom kanalen bortfallit.

Djurgårdsbrunnskanalen.

Tel. 60 81 54.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för begag-
nande av Djurgårdsbrunnskanalen fastställd av
k. m:t 31 mars 1944, med av k. kommerskolle-

HS

gium 18 dec. 1950 förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1952. Ordningsföreskrifter för bron över Djurgårdsbrunnskanalen, fastställda av ÖA 10 mars 1924, med ändr. 28 april 1947.

En brovakt.

Karlbergskanalen.

Tel. 51 47 37.

Taxa m. m. Taxa å avgifter för begagnande av Karlbergskanalen fastställd av k. m:t 31 mars 1944 med av k. kommerskollegium 18 dec. 1950 förlängd giltighet t. v. intill utgången av år 1952. Ordningsföreskrifter för bron över Karlbergskanalen, fastställda av ÖA 10 mars 1924.

En brovakt.

Stadshusbron.

Enligt k. m:ts beslut den 28 april 1949 är allmänna farleden mellan Riddarfjärden och Klara sjö avlyst för fartyg med högre resning över medelvattenytan än 4,1 m.

Sjöflygplatsen Lindarängen.

Postadress: Stockholm Ö.; t. 6240 94.

Efter framställning från kungl. svenska aeroklubben beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1923 att inlösa en år 1921 av svenska lufttrafikaktiebolaget utförd flyghamnsanläggning å av staden upplåten mark vid Lindarängen. Då på grund av trafikflygningens växande omfattning behov uppkom av bekvämare och större stations- och landningsanordningar vid flyghamnen, beviljade stadsfullmäktige år 1925 medel dels till uppförande av en administrationsbyggnad m. m., dels till flyghamns inläggnad, uppmuddring och förseende med nya landningsbryggor. Under år 1931 färdigställdes en ny, större hangarbyggnad. Uppförandet av denna har bekostats till hälften av staden och till hälften av staten.

Flyghamnens förvaltning handhades under åren 1926 och 1927 enligt avtal med fastighetsnämnden av kungl. svenska aeroklubben.

Den 21 maj 1928 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en särskild myndighet, benämnd *Stockholms stads flyghamnsstyrelse* att tills vidare handhåva förvaltningen av stadens flyghamn och andra flygplatser, som kunna komma att anordnas, ävensom handlägga övriga trafikflygningen rörande frågor.

Sedan stadsfullmäktige den 19 oktober 1936 beslutit, att flyghamnsstyrelsen skulle ombildas till en självständig förvaltningsnämnd, trädde denna som sådan i verksamhet den 1 januari 1937. Från samma tidpunkt överflyttades för flygplatsen erforderliga anslag från hamnstyrelsens till flyghamnsstyrelsens stat, varjämte hamndirektörens samt hamnstyrelsens tekniska och kamerala organs bidräde vid skötseln av flygplatsens förvaltning och drift upphörde.

Enligt ett mellan k. m:t och kronan samt Stockholms stad träffat avtal om upplåtelse av landflygplatsen Bromma till kronan samt av Ladugårdsgårde till staden m. m., övertog kronan från och med den 1 januari 1947 förvaltningen av landflygplatsen. Till följd härav beslöt stadsfullmäktige den 16 december 1946, att flyghamnsstyrelsen skulle upphöra med utgången av samma år, varjämte uppdrogs åt hamnstyrelsen, att från och med den 1 januari 1947 övertaga förvaltningen av sjöflygplatsen Lindarängen.

Trafiken vid sjöflygplatsen har under årens lopp förändrats. Sälunda upphörde i slutet av år 1936 den reguljära Finlandstrafiken och denna överflyttades därefter till landflygplatsen Bromma. Trafiken på övriga orter avtog även och bestod huvudsakligen av badlinjer sommartid till Gotland och Åland, vilken trafik upphörde under år 1940. Sedan således all reguljär flygtrafik mellan sjöflygplatsen och andra orter upphört, begagnas flygplatsen numera endast för tillfälliga besök av sjöflygplan samt för privatflygning (taxi- och rundflygning), ambulansflygning och vintertid för postflygning till skärgården.

Stadsfullmäktige beslöt den 17 mars 1952 godkänna hamnstyrelsens beslut att nedlägga sjöflygplatsen såsom allmän flygplats, då nuvarande tillstånd att driva densamma utgår (den 14 juni 1952) samt att medgiva hamnstyrelsen att tillsvidare disponera flygplatsområdet för hamnens behov.

Författning. K. luftfartsstyrelsens godkännande den 25 maj 1951 av sjöflygplatsen Lindarängen för allmänt bruk intill 15 juni 1952.

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 88,619 kr.; inkomster: driftbudgeten 85,900 kr.

Flygplatschef

(arvode 720 kr.).

Sundmark, N. W. A., kamrerare (se sid. 244); t. 44 09 20.

Personal.

En flygplatsvakt.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset en gång i månaden kl. 15.

Stadsfullmäktige beslöt den 1 juni 1907 att för skötseln av det samtidigt beslutade slakthuset inrätta *Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse*. Den 16 december 1907 beslöt stadsfullmäktige att fr. o. m. år 1909 åt styrelsen även uppdraga förvaltningen av stadens saluhallar och på torgen uthyrda försäljningsplatser m. m.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har bl. a. att ombesörja de förvaltningsuppgifter, som numera obligatoriskt åvila staden jämlikt lagen angående köttbesiktning och slakthus den 11 maj 1934. Styrelsen har till uppgift: att handhåva förvaltningen dels av slakthuset med tillhörande besiktningssbyrå och destruktionsanstalt, marknadsplats för kreaturshandel, partikötkhall samt kyl- och fryshus, dels av stadens saluhallar och salutorg; att främja och organisera tillförseln av livsförnödenheter till huvudstaden och handeln med sådana förnödenheter därstädes samt i övrigt vidtaga sådana åtgärder, som enligt gällande föreskrifter tillkomma styrelsen; att avgiva förslag till taxor och reglementen, som skola fastställas av statlig myndighet, samt i övrigt utfärda taxor, reglementen och ordningsföreskrifter, som erfordras för de under styrelsen lydande anstalterna samt att omhändervisa de övriga angelägenheter, vilka enligt lag eller författning ankomma på styrelsen eller åt styrelsen av stadskollegiet överlämnas.

Åt styrelsen har jämnväl uppdragits att handlägga ärenden rörande tillämpning av butikstängningslagen den 21 juli 1948.

Rörande styrelsens befattning med vissa kris-tidsärenden, se sid. 254.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter. Tre av dessa ledamöter jämte tre suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Stockholms läns och stads hushållningssällskap utser därjämte för ett år i sänder en ordinarie ledamot och en suppleant. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Chef för de under styrelsens förvaltning lydande anstalterna

är direktören, för vilken särskild av slakthus- och saluhallsstyrelsen utfärdad instruktion gäller.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av ÖÅ 20 nov. 1940 (Kf 1940: nr 67). Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens direktör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 45).

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 2,855,270 kr. (därav engångs 60,000 kr.), kapitalbudgeten 7,500 kr., av lånemedel i linjen 120,000 kr., dessutom förlagsmedel 580,470 kr.; inkomster: driftbudgeten 3,058,925 kr.

Slakthus- och saluhallsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Agrenius, G. B., borgarråd, stadsfullm.; t. 54 05 00 (växel); träffas i stadshuset efter överenskommelse.

Vice ordförande.

***Hännestrand, P. E. S.**, disponent.

Övriga ledamöter.

Carbell, E. E. E., byråchef, stadsfullm.

Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E., handelsidkarska.

Österberg, T. L., disponent (utsedd av hushållningssällskapet).

Suppleanter.¹⁾

***Canholm, C. E.**, köpman, stadsfullm.

Carlsson, A. A., ombudsman.

Gustafsson, E. V., charkuteriarbetare.

Ridder, S. K. J., trädgårdsmästare (utsedd av hushållningssällskapet).

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vid förfall ordföranden och fru Ekdahl ersättas av suppleanten hr Canholm samt vice ordföranden och ledamoten hr Carbell av suppleanterna hrr Gustafsson och Carlsson i nämnd ordning. Därest denna ordning icke kan upprätthållas, skola de av stadsfullmäktige valda suppleanterna inträda efter tjänstetid i styrelsen resp. levnadsålder eller i följande ordning: 1) hr Gustafsson, 2) hr Canholm och 3) hr Carlsson.

Sekreterare

(1,200 kr. utan rörligt tillägg).

Dahlén, S. G., tf. fastighetssekreterare (se sid. 162).

Slakthus- och saluhallsstyrelsens delegerade.

Delegerade för butikstängningsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.; Ekdahl, f. Hoffman, Alma E. E.

Delegerade för byggnadsärenden.

Agrenius, G. B., ordf.; Hännestrand, P. E. S.

Revisorer.

Gemensamma för gatunämnden m. fl. (se sid. 193).

Förvaltning och anstalter.

Huvudkontoret.

Kungsgatan 67 C, 3 tr. (postadress: Stockholm 1; postgirokonton nr 1133); t. 10 41 93, 10 41 97, 20 24 01, 20 24 02, resp. tjänstemän, se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Instruktion. Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens kamrerare, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (KF 1942: nr 31).

Stat år 1952. (Central förvaltning.) Utgifter: driftbudgeten 145,725 kr., kapitalbudgeten 7,500 kr.; inkomster: driftbudgeten 145,725 kr.

Direktör (B 19).

Karlöf, J. I. (förordn. t. o. m. ^{30/11} 1952); t. 10 41 93, 20 24 01; träffas efter överenskommelse.

Kamrerare (2 kl.) (28).

Frost, S. E.; t. 20 24 02; träffas 9,30—10,30.

Förste kammarskrivare (22).

Sjöstadius, S. A. O.; t. 10 41 97.

Kontorsassistent (18).

Lindqvist, C. F., tj. (se sid. 251), tf. Friedner, L. G.

Förste kontorskrivare (16).

Lindstedt, Ingegerd A.; t. 10 41 93.

Ett första kontorsbiträde, ett expeditionsvaktsbiträde.

Slakthuset m. m.

Enskede (postadress: Stockholm 1). Tel.: kontoret 49 47 47. Expeditionstid 8—15, lördagar och dag före helgdag 8—13; slakthallarna hållas öppna vardagar utom lördagar 7—11 (stora slakthallen) och 11—15 (lilla slakthallen), (vid behov kan förlängning av dessa tider medgivnas); kyl- och fryshusen 6,30—9, 12—15,30, lördagar 6,30—8,30, 11—13; köttbesiktningsbyrån vardagar utom lördagar 9—11; övriga lokaler 6,30—17, lördagar 6,30—14. Resp. tjänstemän, se nedan, och i övrigt telefonkatalogen.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning angående köttbesiktning och slakthus möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt den då bildade slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakthusväng infördes därefter i Stockholm den 8 februari 1912.

Enligt nu gällande lag av den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus innefattar slakthusväng förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid stadens offentliga slakthus. S. k. »nödsakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Slakthusväng må beslutas skola gälla, sedan offentligt slakthus, enligt av medicinalstyrelsen gillad plan, blivit uppfört och efter av medicinalstyrelsen förestäld avsyning godkänt samt under villkor att genom stadens försorg och på dess bekostnad anställas de besiktningsveterinärer och vidtagas de övriga åtgärder, som för slakthusets behöriga skötsel äro nödiga. Inom område, där slakthusväng gäller, må icke till människoföda avsett färskt kött saluhållas, utbudas, användas eller förvaras, med mindre djuret slaktats i offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Denna föreskrift har trätt i tillämpning den 1 januari 1939. Enligt särskilda beslut av k. m:t får dock kött av djur, som slaktats på vissa skärgårdsöar, säljas i Stockholm, sedan besiktning av köttet skett vid slakthusets köttbesiktningsbyrå. Veterinärstyrelsen har fr. o. m. den 1 juli 1947 övertagit medicinalstyrelsens befattning med samtliga frågor rörande slakthusväsendet. Ersättning för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för platser i kyl- och fryshusen, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset

slaktade djur, vilket vid besiktning godkännts, åsättes oval stämpel i blå färg med orden »Statskontroll nr 1, Sverige» och ovanför denna stadens vapen.

Samtidigt med slakthustvånget infördes köttbesiktningstvång, innefattande förbud att saluföra till människoföda avsett kött, därest icke köttet blivit godkänt vid besiktning av veterinär. Besiktningen av till staden införd kött förlades år 1912 till två köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. Dessutom öppnades år 1924 en köttbesiktningsbyrå vid Norrtulls fraktdogsstation. Vid slakthuset inrättades en köttbesiktningsbyrå år 1933, och i samband härmed nedlades de två först anordnade besiktningsbyråerna. Sedan Norrtullsbyrån indragits den 1 januari 1939, sker all besiktning av icke kontrollslaktat kött vid slakthuset.

Det vid slakthuset besiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsättes oval stämpel i röd färg, därest köttet företetts för besiktning med vissa vidhängande organ, samt i annat fall rektangulär stämpel i röd färg. Därest köttet får försälas i Stockholm, skall vid stämpeln anbringas siffran »1» i röd färg.

Kött, som vid besiktning finnes otjänligt till människoföda, skall genom besiktningsveterinärs försorg och under hans kontroll användas till tekniskt bruk eller på annat sätt oskadliggöras. Destrueringar av hälsovådligt kött skedde, innan den för ändamålet byggda destruktionsanstalten vid slakthuset togs i bruk i september 1937, vid Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta.

Kontroll över den sanitära beskaffenheten av i staden saluhållet kött samt importerat kött verkställas av hälsovårdsnämnden (se sid. 480).

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar å slaktdjur sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och offentliggöras (se sid. 253). Tillförsel av djur sker dels per järnväg genom den staden tillhöriga, av stadens järnvägar trafikerade Nyboda—Enskede järnväg, dels ock landsvägsledes. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och utfodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Överveterinär och övriga veterinärer vid slakthuset förordnas av veterinärstyrelsen efter hörande av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Författningar m. m. Lag 11 maj 1934 ang. köttbesiktning och slakthus, med ändr. (se Kfh 1946: sid. 804, SvF 1948: nr 122). K. brev till ÖÅ 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentlig slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. K. m:ts kung. 2 maj 1947 om överflyttande av vissa medicinalstyrelsen givna uppdrag och befogenheter å veterinärstyrelsen.

Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och för köttbesiktningen m. m. inom staden, fastställd av veterinärstyrelsen 19 okt. 1951 (Kf 1951: nr 55). Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av SF 15 okt. 1917, med ändr. 10 maj 1929, 19 april 1932, 22 maj 1936, 21 maj 1937, 18 mars 1938, 27 sept. 1940 och 26 sept. 1951. Taxa å vägavgifter för kött vid Stockholms stads slakthus, fastställd av ÖÅ 15 juli 1918, med tillägg 10 okt. 1918 och 28 dec. 1934. Överenskommelse 1 april 1936 mellan stadens järnvägar och Stockholms stad ang. anslutning och trafikering av Nyboda—Enskede järnväg. Taxa för transporter å Nyboda—Enskede järnväg med tillhörande spårförbindelse mellan denna järnväg och västra stambanan vid Årsta, fastställd av k. m:ts 3 aug. 1951. Ordningssadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av ÖÅ 4 dec. 1911, med ändr. 31 dec. 1924 och 31 juli 1936. Ordningssadga för Stockholms stads kreatursmarknad, fastställd av ÖÅ 23 jan. 1912, med ändr. 31 dec. 1924. Instruktion för överveterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 28 sept. 1934 (Kf 1934: nr 46). Instruktion för förste veterinären vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 5 okt. 1911 (Kf 1911: nr 96). Instruktion för driftsingenjören vid Stockholms stads slakthus, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 32).

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 1,823,923 kr. därav engångs 60,000 kr.), kapitalbudgeten av länmedel i linjen 60,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,761,200 kr.

Överveterinär (B 13).

Brandt, J. O.; t. 49 47 44; mottagningstid: 9,30—10,15, 13—13,45 (lördagar 9,30—10,15).

Förste veterinär (32).

Kämpe, Å.; t. 49 02 42.

Driftsingenjör (32).

Nelson, L. J. K.; t. 49 00 58.

Veterinärer (28).

Dallmer, Hj. W. A., föreståndare¹⁾; en vakant.

Förste kammarsskrivare och kassör (22).

Vakant, *tf.* Lindqvist, C. F.; t. 49 47 47.

Inspektor (20).

Albrecht, C. W.; t. 49 00 58.

Maskinmästare (19).

Smith, P. J.; Stridh, B. O. H.

¹⁾ Åtnjuter avlöning enligt lönegr. 50.

Uppsyningsman (16).

Dahlin, K. J.; t. 49 00 54.

En vaktmästare, ett kontorsbiträde, ett laboratoriebiträde, en första mikroskopist, en mikroskopist.

Saluhallar och salutorg.

Expeditionen.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67 C, 2 tr. (postadress: Stockholm 1); t. 10 41 91, 10 41 97, resp. tjänstemän se nedan; expeditionstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

Instruktion. Instruktion för slakthus- och saluhallsstyrelsens inspektör, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen 12 maj 1942 (Kf 1942: nr 33).

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 885,622 kr., kapitalbudgeten av lånemedel i linjen 60,000 kr.; inkomster: driftbudgeten 1,152,000 kr.

Inspektör (1 kl.) (26).

Svanbom, S. O.; t. 10 41 91; träffas säkrast 11—11,30.

Kammarsskrivare (20).

Vakant, t.f. Holmberg, B. L.; t. 10 41 91.

Maskinmästare (19).

Nilsson, C. H.; t. 10 60 18.

Hallmästare (16).

Grönstedt, E. G.; t. 10 41 91.

Partikötthallen.

Enskede (postadress: Stockholm 1); hallen hålles öppen för försäljning 6—16 (lördagar och dag före helgdag 6—14).

Denna hall, som byggdes år 1936 för att åstadkomma en centralisation av partihandeln med kött, innehåller en stor försäljningslokal jämte kylrum samt kontorslokaler. Hallen är sedan den 1 april 1944 uthyrd till Sveriges slakteriförbund.

Partifiskhallen.

Bleekholmsgatan, C; hallen hålles öppen för försäljning 6—12.

År 1910 öppnades en provisorisk hall för partiförsäljning av färsk fisk och skaldjur. Sedan lokalerna på grund av den starkt ökade omsättningen visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i fiskhallens närhet ett försäljningsskjul, varjämte under år 1932 en utvidgning av hallen vidtogs.

De provisoriska byggnaderna ersattes år 1939 med en ny partihall, som i bottenvåningen inrymmer försäljningslokaler, i källaren kyl- och frysrum samt en trappa upp kontorslokaler.

Stadga. Stadga för partifiskhallen, fastställd av ÖÅ 18 mars 1939, med ändr. 19 juni 1942.

Partihallen för trädgårdsprodukter. (Klarahallen.)

Klara Strand, C.; t. 10 98 14; hallen hålles öppen för försäljning: 1 nov.—31 mars 6,30—16; under övriga delar av året 6—16.

Denna hall, som öppnades den 1 juni 1933, är avsedd för partihandel med trädgårdsprodukter. I bottenvåningen finnas saluplatser samt i källaren förvaringslokaler.

Stadsfullmäktige hava den 17 juni 1946 godkänt ett förslag till tillbyggnad av Klarahallen samt anvisat medel för ändamålet. Byggnadsföretaget har emellertid ännu ej kunnat påbörjas.

Partiprisnoteringar sätts genom en särskild noteringskommission (se sid. 253).

Stadga m. m. Stadga för Klarahallen, fastställd av ÖÅ 10 maj 1933, med ändr. 23 maj 1934 och 19 juni 1942. Slakthus- och saluhallsstyrelsens taxa å avgifter inom Klarahallen 20 juni 1933.

Centralsaluhallen.

Kungsgatan 67 C, C.; t. 10 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 7—18; partiförsäljningen börjar kl. 7; minuthandeln kl. 8.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller dels partihandelslokaler, dels kylrum och andra förvaringslokaler för olika slag av livsmedel. Bottenvåningen upptages av salustånd för försäljning i parti och minut av livsmedel och blommor. Dessutom finnas till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens huvudkontor och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker.

Stadga m. m. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av ÖÅ 14 dec. 1912, med ändr. 22 okt. 1926. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen 2 nov. 1917, med ändr. 14 sept. 1920.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Saluhallen å Hötorget	med 128 förs.-platser.
Östermalms saluhall	» 104 » »
Saluhallen å Köttorget	» 17 » »

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget med 30 å en betongponton anordnade försäljningsplatser jämte 36 platser för sumpar.

Ovanstående hallar hållas öppna samma tider som gälla för butikshandeln i Stockholm.

Salutorg.

Den 15 oktober 1917 beslöto stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning och att upplåtna försäljningsplatser skulle avgiftbeläggas. Styrelsen bemyndigades därjämte att bestämma och uppbära utgående avgifter. Bestämmelser angående upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Salutorg med fasta försäljningsplatser: Odentorget; med tillfälliga försäljningsplatser: Klaratorgen, Hötorget, Östermalmstorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen.

Samtliga salutorg äro avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter (svenska), blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m.

Angående tiden för torghandelns bedrivande är följande stadgat:

För Odentorget med *fasta försäljningsplatser* gälla samma tider som för butikshandeln i Stockholm.

För de *tillfälliga torgplatserna* gälla följande tider:

Å Klaratorgen får handel pågå alla vardagar kl. 6—16 under tiden april—oktober samt kl. 6,30—16 under övrig del av året. Minut-handel får dock icke äga rum före kl. 8.

Å Hötorget, Östermalmstorg, Kornhamnstorg, Mälartorget, Munkbron och Medborgarplatsen må handel äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 8—18 utom å lördagar, då handelen med övriga varuslag än färsk frukt och levande blommor slutar kl. 17. Under den övriga delen av året pågår torghandeln kl. 8—16.

Författningar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av ÖÅ 26 maj 1933, med ändr. 31 juli 1936, 28 april 1939, 15 april 1940, 19 juni 1942 och 13 juli 1943 (Kf 1948: nr 50). ÖÅ:s kung. 27 dec. 1947 ang. handläggning av vissa ärenden i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (Kf 1947: nr 93). Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, utfärdad av slakthus- och saluhallsstyrelsen 6 aug. 1918 (Kf 1934: nr 18), med ändr. 17 april 1934, 19 juni 1942 och 15 febr. 1952.

Noteringskommissioner.

För partiprisnoteringar å slaktdjur.

Såsom ovan nämnts, sätts och offentliggöras varje vecka noteringar å slaktdjur av en särskild kommission. Ledamöter i denna hava utsetts av slakthus- och saluhallsstyrelsen efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Då f. n. gälla särskilda regler för prissättning å köttvaror, enligt vilka normalpriser skola tillämpas, hava marknadsnoteringarna tills vidare inställts.

Ledamöter.

Karlöf, J. I., direktör, ordf.; **Eriksson, A. J.**, kommissionär; **Holmberg, G. A.**, direktör; **Lundwall, E.**, förvaltare; **Österberg, T. L.**, disponent.

För partiprisnoteringar å trädgårdsprodukter.

Enligt slakthus- och saluhallsstyrelsens beslut upprättas regelbundna efterhandsnoteringar rörande partipriser å frukt, bär och grönsaker, som försäljas i Klarahallen och å Klaratorgen. Erforderliga prisuppgifter införskaffas från ett flertal försäljare å dessa platser, varefter uppgifterna efter verkställd bearbetning överlämnas till en av styrelsen för ändamålet tillsatt noteringskommission, bestående av fem ledamöter och fem suppleanter, vilka utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher.

Noteringarna sättas och offentliggöras i regel enligt följande plan.

Under tiden 16 dec.—28 febr. varje fredag, 1—31 mars och 1 okt.—15 dec. varje tisdag och fredag samt 1 april—30 sept. alla sökdagar utom lördagar. Skulle helgdag infalla å tisdag eller fredag under tid, då endast en eller två noteringar sättas i veckan, förflyttas noteringen till närmast föregående eller efterföljande dag.

Ledamöter.

Karlöf, J. I., direktör, ordf.; **Johansson, E. O.**, trädgårdsmästare (för hyresgästföreningen i Klarahallen); **Westling, K. E.**, trädgårdsmästare (för Stockholms Handelsträdgårdsmästareförening); **Anderson, H.**, grosshandlare (för föreningen Stockholms potatis- och grönsaksgrossister); **Olsson, C. G.**, köpman (för Stockholms speceri- och livsmedelshandlareförening); **Gratner, S. E.**, disponent (för Stockholm-Uppsala Trädgårdscentral, förening u. p. a.).

Suppleanter¹⁾: **Svanbom, S. O.**, inspektör; **Sällberg, K. E.**, trädgårdsmästare; **Fredriksson, J. F.**, handelsträdgårdsmästare; **Schwartzmann, J. E.**, grosshandlare; **Östling, E. M.**, köpman; **Lundqvist, E. A.**, lagerchef.

¹⁾ Suppleanterna upptagas här i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas ersättare de enligt styrelsens beslut i första hand skola vara.

SIS

Kristidsförvaltningen.

Expedition: Vasagatan 11 (postadress: Stockholm 1; telefoner: föreståndare 11 77 33, upplysning 21 06 23, bränslekontor 21 78 14, 21 78 15, 21 78 16, prisombud 20 37 66).

Kontorstid: 8,30—16,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); expeditionstid för allmänheten: 8,30—15,30 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14).

I samband med utbrottet av andra världskriget infördes genom lagen den 15 juni 1939 skyldighet för kommunerna i riket att bl. a. fullgöra sådana uppgifter, som voro erforderliga för att fylla befolkningens eller produktionens behov av viktiga förnödenheter. Handhavandet av nämnda uppgifter ankommo å kommunala kristidsnämnder. Den 31 augusti 1940 utfärdades kungörelse rörande kristidsnämnd för Stockholms stad, vilken kungörelse var gällande till och med utgången av år 1949.

Genom under år 1949 ändrad lagstiftning bereddes möjlighet för kommun att uppdraga åt annan kommunal myndighet än kristidsnämnd att fullgöra de uppgifter, som ankomma på sådana nämnd.

Stockholms stadskollegium uppdrog den 22 december 1949 med anledning härav åt slakthus- och saluhallsstyrelsen att fr. o. m. den 1 januari 1950 fullgöra de uppgifter, som ankomma på kristidsnämnd. Samtidigt bemyndigades slakthus- och saluhallsstyrelsen att å stadens vägnar träffa överenskommelse med statens livsmedelskommission om fullgörandet av vissa uppgifter av kristidsstyrelsekaraktär, avseende licensgivningen av kaffe och handläggningen av vissa personkortsärenden. Sedan kafferansöringen upphört i augusti 1951, kvarstår av nämnda kristidsstyrelseuppgifter huvudsakligen endast viss avvecklingsverksamhet.

K. m:t bemyndigade den 30 mars 1951 dels bränslekommissionen att låta utfärda nya bränslelicenser för hushållsförbrukare dels överståthållarämbetet att med Stockholms stad träffa överenskommelse om att bränsleärendena skulle hand-

läggas av den kommunala myndighet i Stockholm, som fullgör de uppgifter, som ankomma på kristidsnämnd. Med anledning härav beslöt stadskollegiet den 26 juni 1951 bemyndiga slakthus- och saluhallsstyrelsen att å stadens vägnar träffa ifrågasvarande överenskommelse. Den avdelning inom kristidsförvaltningen, som handlägger dessa ärenden, är bränslekontoret. Arbetsuppgifterna äro att utfärda bränslelicenser och handlägga övriga ärenden som sammanhånga med bränsleransöringen.

Med hänsyn till rådande bränslesituation och sedan bränslekommissionen uppmanat rikets kommuner att själva söka anskaffa sitt behov av normalved uppdrog stadskollegiet den 21 juni 1951 åt kristidsförvaltningen att upplägga ett reservlager av ved till trygghet av behovet av normalved i Stockholm för bränslesäsongen 1951—1952. Samtidigt ställdes erforderliga förlagsmedel till förfogande.

Författningar. K. kung. 8 sept. 1939 om kristidsnämnder m. m., med ändr. Lag 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter, med ändr. K. kung. 6 sept. 1939 med förordnande jämlikt 1 § lagen den 15 juni 1939 om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter.

Stat år 1952. Anslag till kristidsförvaltningens verksamhet under första halvåret 1952 36,000 kr. Förlagsmedel för bestridande av kostnaderna för arbetsuppgifter av kristidsstyrelsekaraktär, vilka skola ersättas av statsmedel, 30,000 kr.

Kristidsförvaltningens expedition.

Föreståndare (11,988 kr.).

Nilsson, E. B.; t. 11 77 33.

Varierande antal biträden, en *expeditions* vakt.

Bränslekontoret.

En *föreståndarinna*.

Varierande antal biträden.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

*Börshuset, C.; t. 10 56 38; expediti-
ons-tid: 10—15, lördagar och dag före helg-
dag 10—12.*

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta *Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd*, en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda, stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande åligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 september 1867, och ny sådan utfärdades den 8 februari 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 fastställdes ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) för nämnden den 19 mars 1920. Nu gällande instruktion är utfärdad den 20 november 1940.

Handels- och sjöfartsnämnden har bl. a. att ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart samt hos stadsfullmäktige och stadskollegiet även som stadens nämnder göra de framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behövliga; pröva behov av och antaga mäklare; återkalla mäklares uppdrag; uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen; vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistenter yttra sig om sökandes lämplighet; efter anmodan av överståthållarämbetet yttra sig i fråga angående behov av notarius publicus samt då sådan eller biträdande notarius publicus befattningsförklarats ledig, avgiva yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet; vaka över gällande författningsars efterlevnad i avseende å mäklares, dispaschörs och dispaschörsassistents tjänsteutövning ävensom över att notarius publicus, biträdande notarius publicus och särskild förordnad vikarie fullgöra dem åvilande skyldigheter, ägande nämnden för sådant ändamål från dessa befattningshavare infordra upplysningar rörande förhållanden i tjänsten; vid tvist mellan notarius publicus och dennes ersättare medla mellan dem samt då tvisten gäller storleken av arvode avgöra tvisten samt

att i övrigt handhava de uppgifter, som enligt lag eller författning ankomma å nämnden.

Det åligger nämnden att inom sitt förvaltningsområde lämna stadsfullmäktige, stadskollegiet, vederbörande borgarråd, stadskansliet och stadens nämnder det biträde, som av dem äskas.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller (borgarrådet för industriroteln), äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av ÖA 20 nov. 1940, med ändr. (Kf 1940: nr 68, 1947: nr 80).

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 4,646 kr.

Handels- och sjöfartsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Vice ordförande.

Johansson, K. Albin A., direktör.

Övriga ledamöter.

*Aastrup, N. G. E., direktör, stadsfullm.

*Anderson, Carl Albert, direktör, stadsfullm:s ordf.

*Apelqvist, K. A. S., försäkringsdirektör.

Berglund, H. J., borgarråd, stadsfullm.

Carlsson, Carl Walfred, direktör, stadsfullm.

*Högberg, P. E., skeppsredare.

*Larsson, E. R., ombudsman.

Lindquist, C. C. N. N. Ch., direktör.

*Söderberg, R. O., generalkonsul.

Österberg, S. E., kommerseråd.

H & S

Sekreterare (1,320 kr.).

Lindström, O. W., börschef; t. 110656, 105638 (expeditionen).

Ett skrivbiträd.

Revisorer.

Gemensamma för stadskollegiet m. fl. (se sid. 127).

Stadsmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring ävensom av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutsedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skola för varje dag införas i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Författning. K. mäklareordningen 9 juni 1893, med tillägg och ändr.

Mäklare.

Grenstedt, A. V. (spannmål, foder m. m.); Hornsgatan 26, Sö.; t. 41 57 99, 41 58 00.

Jennel, C. E. R. (spannmål, frö, foderämnen m. m.); Drottninggatan 11, C.; t. 10 83 50, 10 85 00, 11 07 00.

Notarii publici.

Notarii publici i Stockholm antagas av överståthållarämbetet till det antal, som k. m:t efter hörande av handels- och sjöfartsnämnden bestämmer. Då notarius publicusbefattning blivit ledig, skall överståthållarämbetet bl. a. från nämnden inhämta yttrande angående sökandes skicklighet och lämplighet. Notarius publicus är skyldig att, då han därtill anlitas, upptaga protest enligt växellagen och checklagen. Det åligger även

notarius publicus att inom staden företaga andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar ankomma på honom; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan handling. Notarius publicus åligger ock, då han därom anmodas och förrättningen kan företagas inom staden; att besträcka namnunderskrifter, avskrifter och andra uppgifter rörande innehåll i företedda handlingar; att såsom vittne närvara vid tillslutande eller öppnande av förvaringsrum ävensom vid åsättande eller borttagande av försegling; att kontrollera lotteridragningar samt verkställa utlottningar angående obligationer, aktier och andra värdehandlingar; att eljest efter företagen kontroll eller undersökning avgiva förklaring rörande därvid iakttaget förhållande; att upptaga förklaringar rörande förhållanden av rättslig eller ekonomisk betydelse ävensom till tredje man överlämna förklaringar av sådan art samt att bekräfta, att myndighet eller person är behörig att företaga viss tjänsteåtgärd eller att någon intager viss tjänsteställning, innehar viss kompetens eller rättsligen är behörig att företräda annan. Han bör tillika, när så ske kan, åtaga sig att besträcka riktigheten av översättningar. Notarius publicus är behörig att jämväl utom staden verkställa förrättning, som härförut angivits. För varje notarius publicus skall finnas en ersättare (biträdande notarius publicus). Biträdande notarius publicus förordnas av överståthållarämbetet för en tid av tre år. — Vid tillsättning av sådan tjänst skall iakttagas att, innan handels- och sjöfartsnämnden avgiver yttrande, tillfälle skall beredas vederbörande notarius publicus att yttra sig i ärendet.

I vissa fall kan även tillfällig vikarie för notarius publicus eller biträdande notarius publicus förordnas.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Stadga. K. stadga 18 maj 1945 om notarius publicus (Kf 1945: nr 56).

Notarii publici.

Hasselgren, C. L. L.; Drottninggatan 4, C.; t. 10 00 66 (expeditionen), 23 21 35 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Hasselgren, L. A.

Östberg, C. A.; Fredsgatan 9, C.; t. 10 43 04, 11 34 81; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Östberg, L. F. P.

Flodin, H. A. A.; Brunkebergstorg 15, C.; t. 10 17 71 (expeditionen), 10 16 81 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Holmberg, P. Å. F.

Steuch, B. A. A. M.; Drottninggatan 4, C.; t. 10 14 06 (expeditionen), 10 14 07 (personligen); expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14. Bitr. notarius publicus: Oldenburg, U.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt 187 § sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd av dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt 218 § sjölagen skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas av dispaschör, om någon, som har del i haveriet, påfordrar detta. Dessutom har dispaschör enligt lag den 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister att, om tvist uppstår angående ersättningsskyldighet, som på grund av avtal om sjöförsäkring eller återförsäkring av sådan försäkring må åligga försäkringsgivare, härom avgiva yttrande. Slutligen tillkommer dispaschören viss befattning med bestämmande av s. k. distansfrakt samt redaransvarets begränsning. Dispaschörens å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dispasch, och, om detta utlåtande ej inom viss tid överklagas, vinner det laga kraft och blir för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsendet den 10 november 1911 med däri genom k. kung. den 2 juni 1933 vidtagna ändringar

skall i vardera av städerna Stockholm och Göteborg finnas anställd en dispaschör med visst bestämt tjänstgöringsområde. I vardera av nämnda städer skall tillika anställas en dispaschörsassistent. Dispaschör tillsättes av konungen och dispaschörsassistent förordnas för en tid av två år i sänder av magistraten i staden. För behörighet att söka dispaschörs- eller dispaschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att hava fullgjort vad för behörighet att utöva domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i staden är den myndighet, under vilken dispaschör och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten, varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att övervaka dispaschörs tjänstutövning. Dispaschör åtnjuter arvode för de av honom upprättade dispascher enligt av k. m:t utfärdad taxa.

Författningar. K. stadga 10 nov. 1911 ang. dispaschörsväsendet, med ändr. Lag 8 april 1927 om dispaschörs befattning med försäkringstvister. Sjlöagen 12 juni 1891, 129, 213, 214, 215, 218, 261, 326, 329, 330 §§. Taxa på arvode åt dispaschörer, utfärdad av k. m:t 19 jan. 1883.

Dispaschör.

Hasselrot, P. G.; Slussplan 5, 2 tr., C., 9—12, 13—16 (lördagar 9—13); t. 11 36 44, personligen 21 53 45.

Dispaschörsassistent.

Krook, K. N. E.

Stockholms stads hemvärnsnämnd.

Hemvärnsnämnden.

Adress och mottagningstid: se nedan under ordföranden och sekreteraren.

Genom k. kung. den 31 maj 1940 tillkommo bestämmelser om hemvärdnet.

Hemvärdnet, som utgör en del av lantförsvaret, består enligt nu gällande k. kung. den 30 juni 1947 om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen) av militärt organiserade, på frivillighetens väg rekryterade förband, vilkas främsta uppgift är att verka för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och arbetsplatsen. Hemvärdnet indelas med hänsyn till sina uppgifter i *allmänt hemvärn* och *driftvärn*. Allmänna hemvärdnet verkar för det omedelbara skyddet av den egna hemorten och driftvärdnet för det omedelbara skyddet av statliga eller kommunala myndigheters eller enskilda företags egna anläggningar och arbeten. För allmänna hemvärnets organiserande indelas försvarsområdena i *hemvärnskretsar*. Hemvärnskretsarna indelas i *hemvärnsområden*. Den omedelbara ledningen av allmänna hemvärdnet utövas inom varje försvarsområde av en *hemvärnschef*, vilken i vad avser organisationen och utbildningen närmast är underställd kretshemvärnschefen. I övrigt lyder han i militärt hänseende under försvarsområdesbefälhavaren. Under hemvärnschefen lyder hemvärnspersonalen inom hemvärnsområdet. Hemvärnets personal utgöres av hemvärnsmän, extra hemvärnsmän, hemvärnsrekryter och hemvärnspojkar, vilka vid tjänstgöring i driftvärdnet benämnas driftvärnsmän, extra driftvärnsmän, driftvärnsrekryter och driftvärnspojkar samt av musikhemvärnsmän. Till hemvärnsmän räknas jämväl allt hemvärnsbefäl.

Enligt hemvärnskungörelsen må förordnande för hemvärnschef samt för personal (hemvärnsmän, extra hemvärnsmän och hemvärnsrekryter), som icke förut tillhör hemvärdnet, icke utfärdas, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle att yttra sig över hans allmänna lämplighet för uppgiften. Ej heller må med visst undantag antagning av driftvärnsmän (extra driftvärnsmän och driftvärnsrekryter) ske, förrän vederbörande hemortskommun lämnats tillfälle yttra sig i ärendet. Dylikt yttrande må avgivas antingen av drätselkammaren, kommunalnämnden eller motsvarande organ eller ock av särskild nämnd, som må hava för ändamålet särskilt tillsatts, eller av annan kommunal myndighet, åt vilken kommun må hava uppdragit handläggningen av sådana frågor.

Sådant kommunalt organ har rätt att utse högst två representanter i den av hemvärnsområdets samtliga hemvärnsmän och extra hemvärnsmän utsedda förtroendenämnden.

Stadsfullmäktige beslöt den 28 juni 1940 att utse dylik särskild nämnd, kallad *Stockholms stads hemvärnsnämnd*. Nämnden består enligt samma beslut av fem för ett år valda ledamöter. Ordförande och vice ordförande utses årligen inom nämnden.

Då hemvärdnet utgör en del av lantförsvaret, har det principiellt ansetts ankomma på kronan att bestrida de kostnader, som äro oundgängliga för att hemvärdnet skall kunna erhålla en effektiv organisation. Stadsfullmäktige hava dock ansett sig böra lämna bidrag till vissa med verksamheten förenade kostnader av allmänt social natur (till hemvärnsmännens personliga utrustning m. m.).

Författningar. K. kung. 30 juni 1947 om hemvärnets organisation och uppgifter m. m. (hemvärnskungörelsen), med ändr.

Stat år 1952. Utgifter: driftbudgeten 24,856 kr.

Hemvärnsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Abard, G. S., direktör; träffas Fastighetsaktiebolaget Socialen, Drottninggatan 27, C. efter överenskommelse per tel. 21 52 08.

Vice ordförande.

Nordenfelt, B., redaktör.

Övriga ledamöter.

Englund, P.-O., redaktör, stadsfullm.

Josephson, G., grosshandlare.

Törnqvist, J. E., kontrollör, stadsfullm.

Revisorer.

Gemensamma för direktionen för stadens rätts- och polisväsen m. fl. (se sid. 70.)

Sekreterare (1,320 kr.).

Calmfors, S. H., tf. borgarrädssekreterare (se sid. 129); träffas efter överenskommelse i stads- huset t. 54 05 00 (tjänsterum) eller 32 18 54 (bostad).